

Шавкат МИРЗИЁЕВ: «БИРОНТА ХОНАДОН, БИРОНТА ОДАМ ЭЪТИБОРСИЗ ҚОЛМАЙДИ»

Ёмғир ёғиб, кучли шамол бўлгани сабабли 1 май куни эрталаб Сирдарё вилоятидаги Сардоба сув омбори тўғонининг бир қисми ўпирилган эди. Оқибатда сув оқими аҳоли пунктлари, коммуникация тармоқлари ва қишлоқ хўжалиги майдонларига катта зарар етказди.

Давлатимиз раҳбари зудлик билан воқеа жойига етиб келди. Ҳукумат комиссияси ташкил этилиб, фавқулодда вазият оқибатларини бартараф этиш, аҳолини хавфсиз ҳудудларга эвакуация қилиш ва уларга ҳар томонлама ёрдам бериш бўйича барча чора-тадбирлар кўрилди.

Президентимиз Оқолтин туманида аҳоли билан учрашиб, ушбу табиий офатдан жабрланган ҳар бир инсон алоҳида эътиборга олинishi, ҳамма уй-жой ва озиқ-овқат билан таъминланишини таъкидлади.

— Бу ҳеч ким кутмаган синов. Биринчи ҳаракатимиз одамларни эҳтиёт жойларга кўчириш бўлди. Энг катта масала — ўлим бўлмаслиги. Оқсоқоллар, маҳалла раислари ва нозирларидан илтимос қиламан: одамларни йиғиб, уйларга, палаткаларга жой-

лаштириб, озиқ-овқат билан таъминлаб, маҳаллама-маҳалла саранжом қилиб олишимиз керак. Бунинг учун ҳамма куч ва воситаларни сафарбар қиламиз. Шароит яхши бўлмагунча биронта раҳбар кетмайди. Сабр қилиб, оғирлиқни елкамизга олиб, чидашимиз керак. Биронта хонадон, биронта одам эътиборсиз қолмайди, — деди Шавкат Мирзиёев.

Тезкор чора-тадбирларга Фавқулодда вазиятлар, Сув хўжалиги вазирликлари, маҳаллий ҳокимликлар, қурилиш-таъмирлаш ташкилотлари, ҳуқуқ-тартибот идоралари ва бошқа хизматлар мутахассислари сафарбар этилди. Сув омбори яқинидаги маҳаллалар аҳолиси хавфсиз ҳудудларга эвакуация қилинди. Жумладан, туманларда ташкил этилган махсус штаблар томонидан мактаб, коллеж, корхона ва

хонадонларга жойлаштирилди.

Шунингдек, Мудофаа вазирлиги шахсий таркиби ва махсус техникалари аҳолини эвакуация қилиш, тегишли хўжалик объектларини жиҳозлаш учун сафарбар қилинди. Ички ишлар вазирлиги ва Миллий гвардиянинг Сирдарё ҳамда Жиззах вилоятлари ҳудудий бошқармалари эвакуацияга кўмаклашиш, тартибни сақлаш ишларига жалб этилди.

Президент Шавкат Мирзиёев Сардоба сув омбори тўғони очилган жойга бориб, уни кўздан кечирди. Ҳукумат комиссияси ва мутахассислар билан муҳокама қилган ҳолда сув оқимини тўхтатиш учун зарур куч ва воситалар жалб қилинди.

Ҳозирда тўғондан сув чиқиши тўхтаган. Тўшган сув оқими Оқолтин туманидан ўтувчи Абай каналига туширилиб, Жиззах вилоятидаги Арнасой кўлига йўналтирилган.

Президентимиз вазиятни шахсий назоратга олган.

ЎзА

2020 йил
1 МАЙДАН
ҚОНУНЧИЛИКДА
НИМАЛАР
ЎЗГАРДИ?

1. Аи-80 бензини нархини давлат томонидан тартибга солиш бекор қилинади.
2. Тиббиёт ташкилотларида халқ табobati хоналари очилади.
3. Худудлар доривор ўсимликлар етиштириш бўйича ихтисослаштирилади.
4. Алкоголь ва тамаки маҳсулотларига янги намунадаги акциз марказлари жорий этилади.
5. Боғча пули миқдорлари ўзгаради.
6. Бўстонликда турар жойни ижарага берганлик учун алоҳида солиқ тартиби жорий этилади.
7. Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий таълимни ривожлантириш тадқиқотлари ва илғор технологияларни татибиқ этиш маркази директори меҳнатга ҳақ тўлаш шартлари бўйича ОТМ ректорига, директор маслаҳатчиси ва директор ўринбосарлари — ОТМ проректорига, бошқарма ва бўлим бошлиқлари — факультет деканига, бош мутахассис — катта ўқитувчига, етакчи мутахассис — ўқитувчига тенглаштирилади.
8. Давлат қурилиш назоратининг янги тартиби жорий этилади.

Манба: Адлия вазирлигининг «Ҳуқуқий ахборот» телеграм канали

Ишчи гуруҳи ўрганишлари самараси:

**12,5 МИЛЛИАРД СЎМЛИК
14 ЛОЙИХА ВА 1,5 МИНГ
НАФАР ИШЛИ АЁЛ**

Президентимиз топшириғига биноан Ўзбекистон касба уюшмалари Федерацияси кенгаши раиси Қудратилла Рафиқов раҳбарлигида Хотин-қизларнинг муаммоларини ўрганиш ва ҳал этиш, уларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашга қаратилган чора-тадбирларни амалга ошириш бўйича ташкил этилган Республика ишчи гуруҳи Фарғона вилоятидаги хотин-қизларнинг муаммоларини ўрганди.

Айни вақтда Фарғона вилоятида истиқомат қилаётган 3 миллион 700 минг нафар аҳолининг 51 фоизини аёллар ташкил этади. Уларнинг 1052 нафари оғир турмуш шароитида умр кечирмоқда.

Мушкул аҳволга тушиб қолган хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш, уларга кўмак кўрсатиш, оғирини енгил қилиш ишчи гуруҳи фаолиятининг диққат марказида бўлди. Аввало, уларни моддий иш билан таъминлаш бўйича пухта режалар ишлаб чиқилди.

2»

Бухоро
вилояти

Президент
ташрифидан сўнг...

Ишончнинг қудратли кучи

Давлатимиз раҳбарининг Бухоро вилоятида бўлган табиий офатдан сўнг зудлик билан ушбу ҳудудларга етиб бургани, ҳолат билан яқиндан танишигани, талафотларни бартараф этиш бўйича топшириқлар бергани халққа кўтаринки руҳ, катта куч бағишлади

Неча минг йиллик тарихимиз давомида она Ватанимиз қанчадан-қанча бало-ю офатларни, мусибатларни кўрган. Ҳар сафар ирода, матонат, сабр, бирдамлик билан бундай синовлардан омон-эсон ўтилган, кулфат ва ғам-ташвишлар ортда қолган.

Жорий йилнинг 27 апрелидан 28 апрелига ўтар кечаси қўшни Туркменистон ҳудудидан ёпирилиб келган бўрон биз учун ана шундай синов бўлди. Қатор вилоятларимиз, хусусан, қўҳна Бухоро аҳолисининг уй-жойига, мол-мулкига, бир қанча инфраструктура объектларига жиддий шикаст етди. Қирқдан ортиқ фуқаро жароҳат олди, бир нафар ватандошимиз ҳалок бўлди. Аммо ҳаётнинг ўзгармас қонунияти бор: кўнгилсизликлар синов ўлароқ келиб-кетаверади, аммо иродамиз тобланиб, меҳр-оқибат, халққа, она юртва муҳаббат сингари юксак инсоний фазилатлар бардавомлигича қолади. Атоқли шоиримиз Муҳаммад Юсуф айтганидек, «Меҳр қолур, муҳаббат» қолур.

3»

Хоразм
вилояти

Муносабат

Иродамизни тоблаётган синовлар

Бугун матбуотни кузатиб, ОАВ, ижтимоий тармоқлар орқали дунё мамлакатларидаги ҳолатни кўриб, амалга оширилаётган-у оширилмаётган чоралардан хабар топиб, уларни давлатимиздаги тадбирлар билан қиёслаб, қалбимизда турли туйғулар жўш урмоқда. Мана-ман деган давлатлар, сиёсатчи-ю иқтисодчилар англаб етмаган, кўра олмаётган чоралар кўзимиз олдида, юртимизда амалга оширилаётганидан давлатимиз раҳбарининг ўз юртига садоқати, халқига меҳрини чуқур ҳис қилмоқдамиз.

Бу ғурур бизни пандемияга қарши курашишда янада жипслашишга чорламоқда. Касба уюшмалари ҳам ушбу курашнинг биринчи сафларида бўлиб келмоқда. Нафақат ходимлар ва уларнинг оила аъзолари, барча юртдошларимиз маънан қўллаб-қувватламоқда, ижтимоий-иқтисодий ғимоя чоралари янада кучайтирилмоқда.

3»

Даврон АЛЛАҚУЛИЕВ,
Хоразм вилояти касба уюшма ташкилотлари бирлашмаси раиси

Пандемия даврида ходимлар қандай шароитда ишлаши керак?

3»

Жиззах
вилояти

Бунёдкорлик

Халқаро ташкилотлар «Обод қишлоқ» дастурига қандай баҳо бермоқда?

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Ўзбекистондаги доимий координатори Хелена Фрейзер ва Европа хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти лойиҳасининг Ўзбекистондаги доимий координатори Жон Макгрегор Жиззах вилоятида бўлди.

Бенулат ТОҒАЕВ олган суратлар.

Улар Пахтакор туманида «Обод қишлоқ» дастури доирасида бунёд этилган «Олтинқўл» маҳалласидаги янги турар жой массиви билан яқиндан танишди.

Янгидан бунёд этилган турар жой массивларида аҳоли учун барча қулайликлар яратилган. Аҳолини тоза ичимлик суви билан таъминлаш мақсадида 3 та массивга 3,1 километри янги тармоқ тортилди. Ҳозирга қадар 8,1 километри қум-шағал йўллар қурилиб, 900 миллион сўмлик маблағ ўзлаштирилди. 9 километри йўллар асфальтланди. Маҳалла гузарига фуқаролар йиғини идораси, профилактика инспектори хонаси билан бирга 50 ўринли мажлислар зали, кутубхона, оталар маслаҳатхонаси, саргарошхона, гузаллик салони, келинлик либослари салони, пойабзал устaxonаси учун ҳам алоҳида-алоҳида хоналар мавжуд. Бугун маҳаллада амалга оширилган асосий қурилиш ишлари нихосига етди. Маҳалла ҳудуди тўлиқ электрлаштирилди. Аҳоли хонадонлари сулойтирилган газ билан таъминланаётди.

– Бу ерда кўрганларим мен учун қутилмаган янгилик бўлди, – дейди БМТнинг Ўзбекистондаги доимий координатори Хелена Фрейзер. – Одамларни уй-

жой билан таъминлаш, улар учун яшаш шароити яратиб бериш масаласи БМТ фаолиятидаги энг муҳим масала ҳисобланади. Ўзбекистон ҳукуматининг бу масалани ҳал этишга жуда катта эътибор билан қараётганидан жуда мамнунмиз.

– Маҳаллада кўп миллатли аҳолининг эмин-эркин ҳаёт кечириши учун барча қулайликлар яратилганини кўриб, бениҳоя хурсанд бўлдик, – дейди Европада Ҳамкорлик ва Хавфсизлик Ташкилоти (ОБСЕ) лойиҳасининг Ўзбекистондаги координатори Жон Макгрегор. – Бугун бутун дунё аҳолиси юзага келган пандемия ҳолатидан азият чекаётган бир пайтда, маҳалладаги корхонанинг тўла қувват билан ишлаётгани, корхона ходимларининг ўз меҳнати билан даромад топаётгани қувонарли, албатта.

Меҳмонлар «Олтинқўл» баракча чеварлари» тикувчилик корхонаси фаолияти билан ҳам яқиндан танишдилар. Қишлоқ аёллари қўлида сайқал топаётган замонавий кийим-кечаклар меҳмонлар эътиборини тортди.

Муқимбой ИСМОИЛОВ,
«ISHONCH»

Тошкент
вилояти

Имконият

Ҳар қарич ер – хазина

Тошкент вилояти касаба уюшма ташкилотлари бирлашмаси мутахассислари томорқадан унумли фойдаланиш, деҳқончилик билан шўғулланиш ҳамда экин экиб, даромад олиш бўйича аҳоли ўртасида тушунтириш ишларини олиб бermoқда.

Зангиота туманида томорқаси мавжуд хонадонларга кириб, уларнинг шароити, ерининг унумдорлиги ўрганилиб, фуқароларга ердан самарали фойдаланиш борасида тегишли тавсия ва маслаҳатлар берилди.

Ўрганишлар давомида ҳудудда соғлом фуқаролар билан бир қаторда, ногиронлиги бўлган кишилар ҳам ўз томорқасидан унумли фойдаланиб, бошқаларга ўрناк кўрсатиб келаётгани маълум бўлди. Масалан, «Обод турмуш» маҳалласида яшовчи Ҳасанбой Ойхўжаев 15 йил аввал бахтсиз ҳодисага учраган, ҳозирда 1-гурӯх ногирони. Шунга қарамай, бугунги

кунда унинг ҳовлисида иккита иссиқхона бор. У ҳар бир иссиқхонадан 15 миллион сўм даромад қилади.

– Рафиқам билан мана шу томорқада ишлаймиз, – дейди у. – Рўзгордан ортганини бозорга олиб чиқамиз. Тирикчилигимиз шунинг орқасидан. Интилганга толеъ ёр дейишган, уйда бекор ўтиргандан, биронинг қўлига қарам бўлгандан кўра, инсоннинг ўзи меҳнат қилиб, нонини ҳалоллаб егани яхши-да.

Бирлашма жамоаси томорқадан унумли фойдаланишни ташкил қилиш бўйича амалий ишларни давом эттирмоқда.

Аъзам АБУЛҒАЙЗОВ,
«ISHONCH»

Ишчи гуруҳи ўрганишлари самараси: 12,5 МИЛЛИАРД СЎМЛИК 14 ЛОЙИҲА ВА 1,5 МИНГ НАФАР ИШЛИ АЁЛ

41

ЭНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛАГА ЭЪТИБОР

Ишчи гуруҳ Тошқоқ туманида ўрганишларни айнан ишсизлик масаласини ҳал этиш йўналишига қаратди. Бу ҳудудда деҳқончилик, чорвачилик ривожланган бўлса-да, аҳоли бандлигига хизмат қиладиган йирик саноат корхоналари деярли йўқ. Ишлаб чиқариш субъектлари ҳам кўп эмас. Шу боис, туманда аҳоли бандлиги, айниқса, хотин-қизларни иш билан таъминлаш масаласи долзарб муаммолардан бири эди.

– Бугунги кунда туман аҳолисининг 98 минг 200 нафарини хотин-қизлар ташкил этади, – дейди Тошқоқ тумани Маҳалла ва оила қўллаб-қувватлаш бўлими бошлигининг биринчи ўринбосари Моҳирахон Қорабоева. – Уларнинг 1578 нафари ишсиз, 120 нафари эса оғир ижтимоий шароитда яшamoқда. Очиги, шу кунгача уларнинг бандлигини таъминлаш масаласида қийналаётган эдик. Республика ишчи гуруҳининг амалий кўмаги билан бу муаммо деярли ўз ечимини топадиган бўлди.

Тошқоқ тумани ҳокимлиги биносида хотин-қизларнинг бандлигини таъминлашга қаратилган лойиҳалар тақдими ўтказилди. Ишчи гуруҳ тавсияси билан 6 та истиқболли лойиҳа учун Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси томонидан 2 миллиард 628 миллион сўм маблағ 1 ва 2 йилга фoизсиз ажратиб берилди. Мазкур лойиҳаларнинг амалга ошиши натижасида туман хотин-қизларининг 500 нафарга яқини доимий иш билан таъминланадиган бўлди.

250 НАФАР АЁЛ ИШЛИ БЎЛДИ

Тошқоқ туманидаги фаолият олиб бораётган «Тошқоқ саховат сервис» ва «Шаҳзодаҳон саховат инвест» хусусий корхоналарида шу пайтгача 130 нафар маҳаллий хотин-қиз меҳнат қилиб келар эди. Хусусий корхона раҳбари Азимхон Саидхўжаев ўз лойиҳаларини тақдим этган, Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси томонидан иш бўлими янада кенгайтириш ва иш ўрнини кўпайтириш учун 2 йилга фoизсиз маблағлар ажратиб берилди.

– Қишлоғимиздаги ишсиз ўтирган аёлларни иш билан таъминлашни дилимга тугиб юргандим, – дейди корхона раҳбари Азимхон Саидхўжаев. – Лекин маблағсиз бу ишларни амалга ошириш қийин эди. Республика ишчи гуруҳининг туманимизга ташрифи орзуларим ушалишига сабаб бўлди. Уларга корхонамиз фаолияти ва режалари ҳақда сўзлаб бердим. Лойиҳам маъқул бўлди ва корхонамиз фаолиятини кенгайтиришга зарур бўл-

ган маблағни ўтказиб беришга қарор қилишди. Лойиҳанинг амалга ошиши натижасида 250 нафар хотин-қиз доимий иш ўрнига эга бўлди.

КЎЛАМ КЕНГАЙМОҚДА

Тумандаги «Фарғона Тошқоқ адреси» оилавий корхонаси томонидан тақдим этилган лойиҳа учун Федерация томонидан 500 миллион сўм фoизсиз ссуда берилдиган бўлди.

– Фаолиятимизни 2014 йилда бошлаганимиз, – дейди корхона раҳбари Абдурашид Назарқулов. – Ҳозирда оилавий корхонамизда 20 нафар аёл меҳнат қилмоқда. Ажратилган маблағ ҳисобига иш кўлами янада кенгайди. Қўшимча 50 нафар ишсиз аёлнинг бандлиги таъминланади.

Туманда тикув-трикотаж маҳсулотлари ишлаб чиқараётган корхоналар тобора кўпайиб бermoқда. Табиийки, бу корхоналарга малакали мутахассислар зарур. Сир эмас, ишлаб чиқарувчиларга иш берадиган тайёр кадр зарур. Буни яхши англаган Алёр Кенжабоев ишчи гуруҳга «Аёллар ўқув ишлаб чиқариш корхонаси» лойиҳасини тақдим қилди. Лойиҳа ишчи гуруҳда қизиқиш уйғотди. Федерация томонидан аёлларни касбга ўргатиш учун ёш тадбиркорга 350 миллион сўм фoизсиз кредит ажратиб берилди.

Бу ерда аёлларга 5 нафар малакали мутахассис тикиш-бичишдан сабоқ беради. Ўқув марказида ўқиш бепул. Ёш ҳам чегараланмаган. Ҳунар эгаллаган аёллар ўзлари яшаб турган ҳудуддаги тикув трикотаж корхоналарига ишга жойлаштирилади.

ҚАЛЪАЧИЛИК ҲАЁТИДА ЯНГИ САҲИФА

Тошқоқ туманининг энг оласидаги қишлоғи – Қалъача аҳолиси асосан қишлоқ ҳўжалиги билан шўғулланади. Ишчи гуруҳ аҳолининг турмушини ўрганиб, ҳокимликка кўп йиллардан бери фойдаланилмай турган 9 гектар ер майдонини ижтимоий ҳимояга муҳтож, ишсиз, уйда ўтирган 35 нафар хотин-қизга (ҳар бирига 25 сотихдан) ажратиб бериш таклифини киритди. Аҳамиятли жиҳати, улар ерни ҳайдашда умуман қийналмайдиган бўлишди. Сабаби Федерация маблағлари ҳисобидан ҳайдов трактори шу куннинг ўзида ер эгаларига топширилди. Шунингдек, қудуқ қазиб, сув чиқаришга киришилди. Сувдан самарали фойдаланиш мақсадида экинлар томчилатиб сугорилади. Бугина эмас, янги ташкил этилган «Аёллар кооперацияси»да меҳнат қилаётган хотин-қизларнинг ишдан сўнг мароқли дам олиб, ҳордик чиқаришлари учун замонавий аёллар шийпони ҳам барпо этиладиган бўлди.

Қалъачалик ижтимоий ҳимояга муҳтож аёлларга 25 сотихдан ер ажратиб

берилиши уларнинг ҳаётидаги унутилмас воқеалардан бири бўлгани шубҳасиз. 21 ёшли Ҳидоятхон Муҳаммадалиева «Аёллар кооперацияси» раҳбари этиб тайинланиб, унга 50 сотих ер майдони ажратиб берилди. Энди у бу майдоннинг бўш қолмаслиги, юқори ҳосил олиш учун масъул.

– Ишчи гуруҳнинг қишлоғимизга ташрифи ҳаётимни буткул ўзгартириб юборди, – дейди Ҳидоятхон Муҳаммадалиева. – Менга ишонч билдириб, кооперация раҳбари этиб тайинланди. Омад келса, қўшалоқ келар экан. Турмуш ўртоғим мавсумий ишларда ишлаб, кўп ҳолларда ишсиз қоларди. Энди кооперацияга берилган янги тракторни ҳайдайдиган бўлди. Иккимиз ҳам ишли бўлганимиздан жудаям хурсандмиз. Бизга эътибор ва ғамхўрлик кўрсатган Президентимизга, ишчи гуруҳ вакилларига каттадан-катта миннатдорлик билдираман.

Рўзихон Содиқова ҳам бир неча йилдан бери иш тополмай юрган эди. Ишчи гуруҳнинг ўрганишлари туфайли Рўзихонга ҳам 25 сотих ер ажратиб берилди.

– 2015 йил тумандаги коллежни тамомлаб, 4 йилдан бери ишсиз эдим – дейди у. – Оиламизнинг ижтимоий ҳолатини ўрга-

яниги машинада мазза қилиб ишлайман. Бунинг учун уларга раҳмат!

«Бўстон» МФЙда яшовчи 66 ёшли Хосиятхон Нишоновна 40 йилдан ортиқ қишлоқ ҳўжалиги соҳасида ишлаб, пенсияга чиққан. Онахонга Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси тизимидаги санаторийларда саломатлигини тиклаш учун бепул йўлланма берилди.

– Ҳаётимда биринчи марта сиҳатгоҳга йўлланма олдим, – дейди онахон кўзига ёш олиб. – Давлатимиз раҳбарининг биз аёлларга эътибори ва ғамхўрлиги туфайли мана бугун эъзоздамиз.

«Қумариқ» МФЙда истиқомат қилувчи Мунираҳон Қодирова II гуруҳ ногирони. Эҳтиёжманд, кам таъминланган оилалар рўйхатида туради. Унга оғирини енгил қилиш учун кир ювиш машинаси ҳада этилди.

АМАЛИЁТГА АЙЛАНАЁТГАН ЛОЙИҲАЛАР

Ўрганишлар давомида Қўштепа, Қува, Риштон, Ўзбекистон туманлари ҳамда Марғилон шаҳридаги тадбиркорларнинг истиқболли лойиҳаларига алоҳида эътибор қаратилиб, ҳар бирига тегишли кўмак берилдиган бўлди. Хусусан, Қўштепа тумани-

нишга келган ишчи гуруҳ менга ер майдони ажратиб беришга қарор қилди. Бу мен учун катта имконият. Берилган имкониятнинг қадрига етиб, ернинг ҳар бир қаричидан унумли фойдаланаман.

КЎЗДА ҚУВОНЧ ЁШЛАРИ...

Ишчи гуруҳнинг Фарғона вилоятига ташрифи давомида ижтимоий ҳимояга муҳтож 120 нафар аёлга амалий ёрдам кўрсатилди. Хусусан, уларга озиқ-овқат маҳсулотлари, тикув ва кир ювиш машиналари, музлаткич, электр печи, гилам ҳамда саломатлигини тиклаш учун касаба уюшмалари тасарруфидаги санаторийларга бепул йўлланма берилди.

– Республика ишчи гуруҳи вилоятдаги хотин-қизларнинг бугунги кунини чуқур ўрганди, амалий чоралар белгилади, – дейди Фарғона вилояти касаба уюшма ташкилотлари бирлашмаси раиси Эркинжон Нуралиев. – Уларнинг самарасида туманда минглаб янги иш ўрни яратилди.

Тошқоқ туманининг «Яккатут» маҳалласида яшовчи Санобар Султонова туғма ногирон. Икки оёқсиз туғилди. Тақдирнинг аччиқ қисмати унинг яшашга бўлган иштиёқини сўндирди олмади. Ёшлигидан онасидан, опасидан тикиш-бичиш сирларини ўрганди. Молиявий тақчиллик сабаб шу пайтгача эскириб кетган тикув машинасида ишлаётган эди. Ишчи гуруҳнинг кўмаги билан унга замонавий тикув машинаси тўхфа қилинди.

– Хурсандчиликдан ичимга сиғмаяман, – дейди Санобар Султонова. – Энди

даги «Шарқ ипаги дурдонаси» МЧЖда 10 турдаги маҳсулот ишлаб чиқарилади. Ички ва ташқи бозорда бу ерда тайёрланган адрас ва гиламларга талаб катта. Жамиятда 150 нафар хотин-қиз меҳнат қилмоқда.

– Республика ишчи гуруҳига корхонада ишчилар сонини яна 150 нафарга кўпайтириш бўйича лойиҳамни тақдим этдим, – дейди корхона раҳбари Исмоилжон Аҳмаджонов. – Маъқул келди ва 1 миллиард сўм фoизсиз маблағ ажратилдиган бўлди.

Умуман олганда, Ишчи гуруҳ ўрганишлари давомида Фарғона вилоятида 14 та лойиҳага 12,5 миллиард сўмдан зиёд маблағ ажратилди. Уларнинг 6 тасига Федерация, 8 тасига тегишли ташкилотлар ва тижорат банклари томонидан маблағлар йўналтирилди. Бунинг натижасида 1,5 минг нафардан зиёд хотин-қизнинг бандлиги таъминланди. Демак, минглаб оилаларга барака киради. Минглаб инсонларнинг орзулари рўёбга чиқади.

Жамшид ЭРҒАШЕВ,
«ISHONCH»

Ишончнинг қудратли кучи

«1

Одамлар табиий офат таъсирида саросимага тушиб қолган эди. Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг зудлик билан ушбу туманларга етиб боргани, ҳолат билан яқиндан танишгани, талафотларни бартараф этиш бўйича топшириқлар бергани халққа кўтаринки руҳ, катта куч бағишлади. Мамлакатимиз аҳолиси, қолаверса, пандемия балосига қарши курашаётган дунё ҳамжамияти кунги кеча диёримиз тимсолида ана шундай меҳр-муҳаббатнинг, эл-юртга ғамхўрликнинг юксак намунасига гувоҳ бўлди.

Президентимиз маҳаллий раҳбарият, жамоатчилик вакиллари, депутатлар, маҳалла раислари, нурунийлар билан учрашди. Мухтасар айтганда, оғир дамда Юртбоши халқ билан бирга бўлди.

Мозийдан маълумки, қийин пайтларда буюк раҳнамоларнинг, улкан йўлбошчиларнинг руҳни кўтарувчи сўзлари, ғалаба бўлган қатъий ишончи улус қаддини кўтариб, бир ёқадан бош чиқариб, мусибатни енгиб ўтиши ҳамда зафар қозонишида ҳал қилувчи омил бўлган. Соҳибқирон бобомизнинг ибратомуз ҳаёти ва фаолияти бунинг ёрқин мисолидир.

Давлатимиз раҳбарининг учрашув чоғи билдирган қуйидаги ҳаётбахш сўзлари ҳам улугворлиги ва жасоратга даъвати билан аҳамиятлидир: «Албатта, бу ҳаммамизнинг бошимизга тушган катта синов. Бу синовдан биз қудратли бўлиб чиқамиз. Биронта хонадон, биронта қорхона, биронта фермерга зарар етишига йўл қўймаймиз. Меҳнат қиламиз, жипслашамиз. Эртага дарамадимиз бундан ҳам кўп бўлади.

сан, 2008 йилда Когон туманида рўй берган техноген офатни бартараф этишда жонбозлик кўрсатганини ҳам алоҳида эътироф этишди. Шавкат Мирзиёев ўша мудҳиш фалокатни эсларкан, бундай балолар диёримизга бошқа йўламасин, дея тилак билдирди. Юртбошимизнинг энди фалокат асоратларини бартараф қилиш, элга мадад бериш борасидаги ғайрат-шижоатини ҳам улкан давлат арбобининг галдаги жасорати сифатида баҳолаш мумкин.

– Мухтарам Президентимиз билан юзма-юз суҳбат асосида у кишининг ҳар бир сўзида, юз-кўзидаги ҳар бир ифодада Ўзбекистонимизга, шу улкан оиламизнинг ҳар бир аъзосига бўлган чексиз муҳаббатни кўрдим, – дейди «Нуроний» жамғармаси Олот тумани бўлими раиси Саидқули Оққиев. – Айниқса, «Диёримиздаги ҳар битта маҳалла, ҳар битта хонадон мен учун азиз» деган сўзлари ҳам

мамизни тўлқинлантириб, руҳлантириб юборди. Албатта, ногаҳоний офат туфайли бошимизга тушган ташвишлар бир томон, давлатимиз раҳбарининг таскинбахш даъватлари бир томон бўлди. Биз, ёш-у кексаларнинг вазифаси карантин тартибларини сақлаган ҳолда ҳудудларимизда тиклаш, янгилаш ишларини олиб бориш, аҳолининг давлатимиз сиёсатида ишончини мустаҳкамлаш, одамларни жипслаштиришдир. Президентимизнинг биз билан шахсан учрашиб, йўл-йўриқ кўрсатганлари ҳаммамизга улкан куч-ғайрат берди.

Қорақўл туманидаги «Қумуш калава» масъулият чекланган жамияти раҳбари Асрор Мансуров ҳам ўз мулоҳазалари билан ўртоқлашди:

– Табиийки, катта талафот бўлди. Лекин, энг муҳими, элимиз тушқунликка тушгани йўқ. Ҳаёт доимгидек давом этапти. Одамларнинг қайфияти аъло. Барчанинг кўзида ишонч, қаттиқ-қаракатида дадиллик. Президентимиз таърифи ҳаммамиз учун хайрли бўлди. У

кишининг ёрдами, бевосита раҳнамоларига қисқа вақт ичида Олот, Қорақўл ва зиён кўрган бошқа жойларда аҳволни ўнглашга киришдик. Нафақат ўнглаймиз, аввалгидан ҳам зиёда қилиб, обод этамиз. Бу ишларда биз, тадбиркорлар ҳам камарбастамиз.

– Юртбошимизнинг оталарча ғамхўрлиги, офатдан азият чеккан ҳар бир хонадон, ҳар бир муассаса, ҳар бир фермер хўжалиги давлат ҳимоясига олиниши, кўрилган зарар қопланиши, ҳар икки туман батамом янгиланиши хусусида билдирган фикрлари барча қатори мени ҳам руҳлантириб юборди, – дейди Олот тумани ҳокими Наргиза Нейматова. – Пандемия шароитида кўрилаган чора-тадбирлар, мана бу бўрон балосидан кейинги тиклаш юмушларидаги оқилона сиёсатлари учун у кишидан ҳар қанча рози бўлсак, миннатдор бўлсак, арзийди. Шахсан ўзим ҳудудимиздаги кўллаб хонадонларда бўлдим. Аҳоли билан учрашувлар чоғида одамларимизнинг қатъий ишончи, кўтаринки қайфиятига амин бўлдим. Худо хоҳласа, Президентимиз бошчилигида бу оғир қунарлардан чиқиб оламиз. Худди зилзиладан сўнг Тошкент қандай обод қилинган бўлса, Олот ҳам шундай обод бўлади.

– Илоҳим, бундай фалокатлар ортда қолгани рост бўлсин, – дейди Қорақўл туманидаги халқаро математика мактаби директори Темуркул Рўзиев. – Йўлбошчимизнинг бошимизга шундай катта ташвиш тушганда ҳазир бўлганлари, бундай ғамхўрликлари, саъй-ҳаракатлари барча учун ибратлидир. Айрим хорижий давлатлар раҳбарлари каби у киши ҳам масъул вақилини юбориши мумкин эди. Лекин Шавкат Мирзиёевнинг шахсан ўзлари келиб,

одамларнинг ғам-ташвишларига шерик бўлиши, уларнинг руҳини кўтариб, аҳволни ўнглаш борасида мутасаддиларга йўл-йўриқ берганлари алоҳида таъсирга эришди.

Таъриф давомида табиий офат оқибатларини бартараф этиш, аҳоли, фермер ва тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш бўйича вазирлик ва идоралар мутасаддиларига топшириқлар берилди.

Шу куннинг ўзида Президентимиз Баҳоуддин Нақшбанд ёдгорлик мажмуасини зиёрат қилди. Яратгандан халқимизга тинчлик-осойишталикни, Ватанимизни турли бало-қазолардан асрашни тилаб дуо қилинди.

Таъкидлаш жоизки, офатдан сўнг тез орада Бухоро, Самарқанд, Қашқадарё вилоятларида электр, газ таъминоти билан боғлиқ узилишлар қайта тикланди. Зарар кўрган биноларни, хонадонларни таъмирлашга, кўчаларни тартибга келтиришга киришилди.

Бугун талафот етган ҳудудларда иш қизгин. Барча бунёдкорликка бел боғлаган. Қудратли техникалар овози бирдам тинмаяпти. Узоқ-яқиндан мадад кўчалари келмоқда. Барча бирдам бўлиб, офат талафотларини бартараф этапти. Уларнинг юз-у кўзида ишончи, эртанги кун умидини кўрасиз.

Буларнинг туб замирида – юксак ғамхўрлик ва эътибор мужассам. Халқпарварлиқнинг олий намунаси одамларни шундай бирлаштирди, уларнинг вужудида ўзгача ғайрат ва шижоат, қалбда чуқур ишонч уйғотди. Бу энг катта ва қудратли кучдир.

Рустам ИБРОҲИМОВ,
«ISHONCH»

«1

11650 дан зиёд қорхона-ташкilotларда қабул қилинган жамоа шартномалари орқали 245 мингдан зиёд ишчи-ҳодимларнинг манфаатларини ҳимоя қилиб келаётган Хоразм вилояти қасаба уюшма ташкilotлари аъзолар манфаатларини кўзлаб иш берувчилар билан музокаралар олиб бормоқда. Қорхона ва ташкilotларда фаолиятнинг қаран-

рожаат қилганига бир йилдан ошган. Бу орада кўп мутасаддилардан ёрдам сўраб, самарасини сезмаган тадбиркор Қасаба уюшмалари Федерациясида ишонч телефони ташкilot қилинганини эшитиб, 9 март кунги кўнғироқ қилиб, ўз муаммосини айтиди. Хоразм вилояти қасаба уюшма ташкilotлари бирлашмаси вакиллари тегишли банк мутасаддилари билан олиб борган музока-

Иродамизни тоблаётган синовлар

тин қоидаларига риоя қилган ҳолда ташкilot қилинган, таътилдаги ҳодимларнинг ижтимоий муҳофазаси масалалари мунтазам мониторинг қилиб боришмоқда. Қорхона, ташкilot, муассасаларда қоронавирус инфекциясидан ҳимояланиш, шахсий гигиена қоидалари ва фуқаролар ўртасида шахсий масъулиятни оширишга қаратилган тарғибот-тушунтириш ишлари қийинлашган. Ахборот технологиялардан фойдаланган ҳолда барча даражадаги қасаба уюшма ташкilotлари ўртасида фақат электрон ахборот (хужжат) алмашинуви йўлга қўйилди.

Хабарингиз бор, шу йил 7 мартда Ўзбекистон қасаба уюшмалари Федерациясининг «Хотин-қизлар муаммолари бўйича 12-11 ишонч телефони» ўз фаолиятини бошлаган эди. Ўтган даврда қоразмлик 350 нафардан зиёд аёл ушбу ишонч телефониға мурожаат қилиб, ўз муаммоларини ҳал қилишда амалий ёрдам сўради. Вилоят қасаба уюшма ташкilotлари бирлашмаси томонидан тегишли ташкilotлар билан ҳамкорликда муаммоларни ҳал қилиш чоралари кўрилмоқда. Айтилик, янгибозорлик Нодира Матёкубова яхши ниятлар билан давлат хусусий шерикчилиги асосида мактабгача таълим ташкilotи ташкilot қилишга бел боғлаган. Туман ҳокимлиги ажратиб берган ерда замонавий бино барпо этилган. Аммо бинони таъмирлаш ва зарур жиҳозлар билан таъминлашга тадбиркорнинг қўли қалталиқ қилган. Унинг икки миллиард сўмлик имтиёзли кредит сўраб тегишли ташкilotларға му-

ралар натижасида қисқа фурсатда тадбиркор аёлға кредит маблағлари ажратиб берилди. Ўзбекистон Қасаба уюшмалари Федерацияси мутасадлигида ҳудудларда ижтимоий ҳимояға муҳтож хотин-қизларнинг турмуш шароитлари, муаммоларини, уларнинг иқтисодий жиҳатдан оёққа туриши учун имкониятларни таҳлил қилиш ҳамда жамиятдаги ўрнини ошириш, мавжуд муаммоларини ҳал этиш мақсадида тузилган Республика ишчи гуруҳи март ойида Хоразм вилоятининг барча шаҳар ва туманларида оилалардаги ижтимоий-маънавий муҳитни ўргатган эди.

Ўрганиш натижаларидан келиб чиқиб, шаҳар ва туманлар бўйича аниқланган муаммоларни ҳал этиш, хотин-қизларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлаш бўйича тасдиқланган чора-тадбирлар дастури ижроға йўналтирилди.

Жумладан, ўтган даврда тадбиркорлик истагида бўлган 229 нафар хотин-қизга тижорат банкларида имтиёзли кредит ажратилишига қўмаклашилди. Оғир турмуш шароитида яшаётган ижтимоий ҳимояға муҳтож оилалардаги 179 нафар хотин-қизнинг бандлиги таъминланди. Кам таъминланган, боқувчисини йўқотган 3 оилаға газ плитаси, 20 тасиға электрпеч олиб берилди. Манзили дастур асосида кам таъминланган эҳтиёжманд оилалар, хусусан, хотин-қизларнинг уй-жойларини қисман таъмирлаш, уларда зарур шарт-шароитлар яратиш учун маиший-техника воситалари олиб бериш чоралари кўрилмоқда.

Мутахассис тавсиялари

Пандемия даврида ходимлар қандай шароитда ишлаши керак?

Дунёнинг аксар мамлакатларида бўлгани каби, бизда ҳам коронавирус пандемияси даврида кенг қўлмали ижтимоий, иқтисодий чекловлар жорий этилди. Бунда меҳнатга оид миллий ва халқаро нормалар ҳам инобатга олинди. Улар Халқаро меҳнат ташкilotи (ХМТ)нинг эркак ва аёлларни тенг ҳуқуқлар асосида муносиб иш билан таъминлаш билан боғлиқ халқаро ҳужжатлари, шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг Меҳнат кодекси, «Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги қонуни ва меҳнат муносабатларини тартибга солиш, меҳнатни муҳофаза қилиш масалалари бўйича техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасидаги норматив ҳужжатлар ва норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда ўз аксини топган.

Қолаверса, меҳнат муносабатларини йўлга қўйишда халқаро меҳнат стандартлари ҳам муҳим аҳамиятга эга. Меҳнат стандартларидаги тавсиялар инқироз даврида ва ундан кейин ижтимоий мулоқот ҳамда бандлик ва меҳнат шароитлари ёмонлашувининг олдини олади.

Қасаба уюшмалари мазкур қонун ҳужжатларига асосланган ҳолда иш берувчилар учун бир қатор тавсияларни ишлаб чиқди. Хўш, бу тавсиялар нимадан иборат?

ИШ БЕРУВЧИЛАР ДИҚҚАТИГА!

Пандемия даврида давлат қабул қилаётган ҳужжатларға риоя этинг, уларнинг мазмун-моҳиятини ҳар бир ходимға етказинг ва бажарилишини назорат қилинг.

Ходимларни ва уларнинг оила аъзоларини ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш масаласини қайта кўриб чиқинг.

Иш жараёнини ташкilot этишда ижтимоий мулоқот, миллий меҳнат қонунчилиги ва халқаро меҳнат стандартларининг илгор тажрибаларига амал қилинг. Ишда барча учун тенг қўллаб-қувватловчи чора-тадбир-

ларни белгиланг, уларнинг моҳиятини барча ходимларға тушунтиринг ва меҳнат учун қўлай шарт-шароитлар яратинг.

Иш жараёнида ходимларға оид маълумотлар хавфсизлиги билан махфийлигини таъминланг, уларнинг камситилиши ва ижтимоий табақаланишиға йўл қўйманг, ходимларнинг билим ва малакаларини мунтазам ошириб бориңг.

Ходимларға ўз вазифаларини масофадан туриб бажаришлари учун шароит яратинг. Агар бунинг иложи бўлмаса, ишлайдиган ота-оналар болаларини парваришлаш билан боғлиқ қўшимча ёрдам турларини кўриб чиқинг.

Ишлаётган ота-оналар болаларининг парваришини ташкilot этиш орқали қўллаб-қувватланг ва унинг сифатли олиб борилаётганиға ишонч ҳосил қилинг.

Меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси чораларини кучайтиринг.

Ходимларнинг меҳнат ҳақи миқдорини бир неча касбда (лавозимда), ўриндошлик асосида ишлаётгани учун, хизмат кўрсатиш доираси кенгайгани, бажариладиган ишлар ҳажми оргтани учун тарафлар ўртасидаги келишувға кўра, меҳнат шартномасиға му-

вофиқ белгиланг.

Ходимлар учун меҳнат шартлари ноқулай тарзда ўзгарган тақдирда (МК 89-модда), меҳнатни ходимнинг розилиги асосида ташкilot этинг. Меҳнатға ҳақ тўлаш шартлари қайси тартибда ўрнатилган бўлса, ўша тартибда ўзгартирилиши керак. Меҳнатға ҳақ тўлашнинг яқка шартлари ходимлар учун ноқулай томонга ўзгартирилаётган бўлса, уларнинг розилиги олинини шарт (МК 156-модда).

Ходимларға стресс ҳолатға тушганларға, тиббий ёрдамға муҳтожларға биринчи ёрдам кўрсатишни ўргатинг.

Меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилишда ва меҳнатға ҳақ тўлашда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 19 мартдаги ПФ-5969-сонли фармонининг 16 ва 17-бандларига амал қилинг.

коронавирус инфекцияси билан зарарланган ёки зарарланишда гумонланиб карантинға жойлаштирилган ота-оналар (улар ўрнини босувчи шахслар, васийлар, ҳомийлар), шунингдек, уларнинг 14 ёшгача бўлган боласини парвариш қилаётган шахсларға ўртача ойлик иш ҳақининг 100 фоизи миқдориде вақтинча меҳнатға қобилиятсизлик нафақасини тўланг.

коронавирус инфекцияси билан зарарланган ёки карантинға жойлаштирилган, шунингдек, 14 ёшга тўлмаган боланинг ота-онаси (унинг ўрнини босувчи шахслар, васийлар, ҳомийлар) бўлган ходимлар билан меҳнат шартномаларини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилинишиға йўл қўйманг.

Масофавий ишға вақтинчалик ўтказилган ходимлар меҳнатига:

меҳнатға ҳақ тўлашдаги соатбай асосида – ходимнинг масофавий ишға ўтказилган қадар белгиланган тариф ставкаси (лавозим оклади)дан келиб чиққан ҳолда;

меҳнатға ҳақ тўлашдаги ишбай асосида – ўрнатилган нархлардан келиб чиққан ҳолда ҳақ тўланг.

Ходимларни мослашувчан иш графика ўтказганинғизда, уларнинг таътиллари ҳадвалига мувофиқ меҳнат таътили, вақтинча меҳнатға лаёқатсизлик бўйича нафақа олиш ҳамда қонун ҳужжатларида ва жамоа шартномасида назарда тутилган бошқа ҳуқуқларини сақлаб қолинг. Мослашувчан иш графика ўтказилган ходимларға меҳнат ҳақини ишланган вақтдан ёки ишлаб чиқарилган маҳсулотдан келиб чиқиб тўланг.

Уйда ишлашға ўтказилган ходимларнинг меҳнатига:

меҳнатға ҳақ тўлашдаги соатбай асосида – ходимнинг уйда ишлашға ўтказилган қадар белгиланган тариф ставкаси (лавозим оклади)дан келиб чиққан ҳолда;

меҳнатға ҳақ тўлашдаги ишбай асосида (карантинға оид чоралар амал қилиши даврида ходимларни масофавий иш усулида, мослашувчан иш графикада ёки уйда ишлашға ўтказишнинг вақтинчалик тартиби тўғрисидаги низом, рўйхат рақами 3228, 28.03.2020) ҳақ тўланг.

АГАР ХАСТАЛИК АНИҚЛАНСА...

Иш берувчи ҳар бир иш ўрнида меҳнат шароитларининг меҳнатни муҳофаза қилиш талабларига мувофиқлигини таъминлаш, ходимларни белгиланган нормалар бўйича сут, даволаш-профилактика озик-

овқати, газланган тузли сув, шахсий ҳимоя ҳамда гигиена воситалари билан таъминлаш, шунингдек, жамоавий ҳимоя воситаларини қўллаш бўйича йўл-йўриқлар бериши керак («Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги қонун, 23-модда).

Иш берувчилар касбий хавфларни минималлаштириш учун олиб бориладиган профилактика ва ҳимоя чоралари учун жавобгар. Иш берувчилар, тегишли асос бўлганда ва имкониятларидан келиб чиқиб, ходимларни талаб даражасидаги ҳимоя кийимлари ва воситалари билан бепул таъминлашлари керак (ХМТнинг 155-сонли Ишлаб чиқаришда ва меҳнат хавфсизлиги ва гигиенаси тўғрисида конвенцияси).

Иш берувчилар ходимларни меҳнатни муҳофаза қилиш билан боғлиқ зарур маълумот билан таъминлаш, ишларига оид масалаларда маслаҳат бериш, фавқулодда ҳолатларда чоралар қўриш, касалликлар ҳақида соғлиқни сақлаш ва меҳнат оргтани тазкорлик билан хабар бериш учун жавобгардир.

Ходим жамият манфаатлари билан боғлиқ ишлар билан банд бўлган даврда (авариялар, табиий офатлар оқибатларини тугатиш, инсон ҳаётини сақлаб қолиш ва бошқа ҳолларда) унинг иш жойи (лавозими) ва ўртача иш ҳақи сақланади (МК 167-модда).

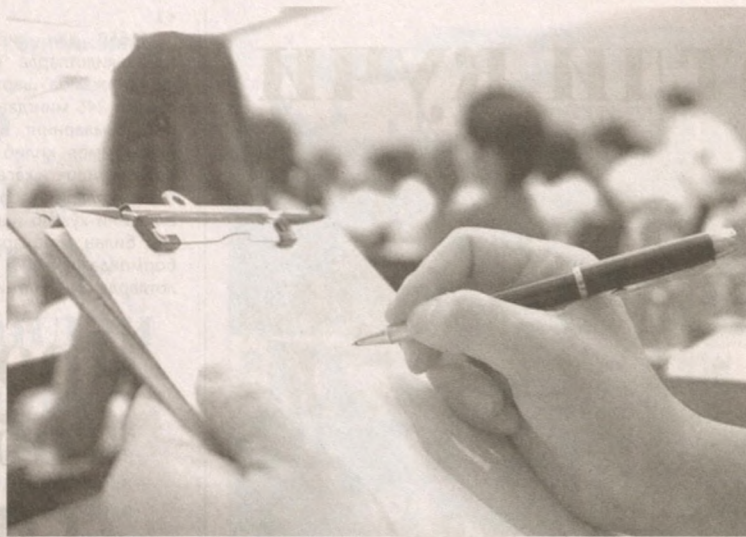
Меҳнатни муҳофаза қилиш соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий йўналишларидан энг муҳими ходимнинг ҳаёти ва соғлиги ҳимоясини таъминлашдир.

Нодира КАРИМОВА,
Ўзбекистон қасаба уюшмалари
Федерацияси бўлим мудир

Замон интернетники дегувчилар — хато қиласиз! Биринчидан, тармоқ соҳиби сиз эмассиз! Иккинчидан, сайтларни юртимизнинг баъзи ҳудудларида ҳозирча ўқий олмайдилар! Пандемия даврида масофавий таълим бежизга телевидениега берилмагандир. Қолаверса, сайтдан материалларни олиб ташлаш ўнчалик муаммо эмаслигини ҳамма кўрди...

Энг яхшиси теле, радио дегувчилар — сиз ҳам хато қиласиз, свет ўчса, қилган меҳнатингиз ҳаво мавжларида йўқолади!

Энг яхшиси матбуот дегувчилар ҳам катта хато қилади! Буни бугунги аҳвол кўрсатиб турибди — қоғоз ҳам, газетани босувчи ускуна ҳам ўзимизда ишлаб чиқарилмади! Устига-устак, қоғоз олиб келиш қорчалолар қўлида...

Журналистларга мактуб: БИРЛАШИШ ФУРСАТИ

Шундай экан, кучни бирлаштириб, биримиз бошқаримизнинг камчиликларимизни тўлдириб, халққа янгиликларни етказиш, муаммоларни муҳокамага олиб чиқиш, маърифат тарқатиш, алаолоқбат, юрт равнақи ҳисса қўиши муқаддас вазифамиздир.

Ҳолбуки, ёзишга мавзу тополмай қолган ОАВ турлари журналистлари бир-бирини «ғажашга» киришади. Озгина устунлигини пеш қилиб, ҳамкасбини пастга ураётган журналистни дунёқарши кенг, фидойи дейиш мумкинми?

Албатта, ҳаммада камчилик бор. Қайсидир сайт ўз «тупуғини қайтиб олди» (келишди). Газетчилар «уларни иқтисодий манфаат биллаштириди», дея устидан кулдикми? Кулдик. Ҳўп, танқид қилинган тароф уларни «сотиб олибди», адалотни тиклаш, ҳеч йўқса, орият устун келиб, ўша сайтдан кетган журналист ҳурматига нега мавзунинг таҳлилини охиригача етказмадик? Журналистларни ҳақорат қилишга баъзи пулдор-у амалдорларга ким ҳуқуқ берганди?

Ўш бошқа оддий мисол. «Матбуот уйи» муаммоларини (бинонинг бир неча қавати сотувга қўйилган) УА журналистлари кўтариб чиқди. Лекин сайтларда ишлайдиган журналистлар ёрдамга келдики? Келмади, чунки улар босма ОАВга бошқача назар билан қарашди («ўтмиш маҳсулоти»). Гап-сўзларга қараганда, қайсидир йили бир ташкилот катта микдорда (Тошкент шаҳри озиқ-овқат захирасига) пиёз сотиб олиш учун банкдан қарзга маблағ (миллиардлар ҳақида гап кетмоқда) олган ва нотаонлар (камина ҳам улар қаторида) ишлайдиган шу бинони гаровга қўйган. Айтишларича, харид қилинган пиёз «чириб кетган», банк эса берган пулни қайтариш учун бинони сотишга ҳаракат қилмоқда. Хар олти ойда бир бор суд қарори чиқади, журналистлар яна фарёд кўтиради, Президентга ёзади, савдо тўхтатилади. Бироқ банк пулини қайтиб олиши керак-ку! Яна судга муружжаат тақороланади...

Аслида, банкдан олинган пул эвазига харид қилинган пиёзлар чириганини, унинг сассигига чидай олмаган омборхона мудирлари маҳсулотларни қаёққа чиқариб ташлашгани, неча машинага юк бўлгани, йўлпатта-ю ақларга ким имзо чекканини

Албатта, ҳаммада камчилик бор. Қайсидир сайт ўз «тупуғини қайтиб олди» (келишди). Газетчилар «уларни иқтисодий манфаат биллаштириди», дея устидан кулдикми? Кулдик. Ҳўп, танқид қилинган тароф уларни «сотиб олибди», адалотни тиклаш, ҳеч йўқса, орият устун келиб, ўша сайтдан кетган журналист ҳурматига нега мавзунинг таҳлилини охиригача етказмадик? Журналистларни ҳақорат қилишга баъзи пулдор-у амалдорларга ким ҳуқуқ берганди?

ҳужжат бир пулга қиммат бўлиб қолаверди. Мана шу муаммоларни охиригача кўтариб, суриштирув ўтказиб, уларни ҳушёрликка қақариб турганимизда, «аҳён-аҳёнда бўлса ҳам газета ўқиб турибман», дея олдирган бўлардик.

Айб ўзимизда!.. Менда!.. Бугунги оғир кунлар, худо хоҳласа, албатта, орда қолади. Энди ҳаётга бошқача қарашимиз табиий. Лекин вужудга келадиган янгича тартибларга тараққиётимизга тўсиқ бўладиган коррупционерлар-у муттаҳамлар мослашмайди, дея ким қаролат бера олади? Улар билан ким курашади? Тегишли органларнинг иши, дея кўрманг. Агар шундай бўлганида эди, айни пайтда жаҳон ақли адалот салтанатида яшаган бўларди. Иштаҳаси юҳларнинг нотўғри қадамларини ОАВ айтиб, ҳушёр тортириши, бундай уddaбурроларни тийилишга мажбур қилиб туриши шарт! Бу фикрни дунёни бўлиб олишга интилаётган, яна ўзини демократман, маданият ташувчисман, деб айюҳонан солаётган зўравон юртлар олимлари (ҳукмдорлари эмас!) ҳам таъкидлашмоқда, журналистларни имкони доирасида курашяпти ҳам.

Шундай экан, янада майдаллашиб, ўзимиз билан ўзимиз курашга тушиб кетмаслигимиз зарур. «Бўлиб ташла ва эгалик қил», деган ақидани журналистларга нисбатан ишлатганда, бугунги кун учарлари, коррупционерлари учун қўл келади.

Албатта, шу мавзуда чиқиш қил-

ган ЎзЖОКнинг жонқуяр ўқитувчиси Н.Муротова, журналист Қ.Асланов ва бу мавзуда ҳолис фикрларини билдираётган бошқа мутахассисларнинг газеталар ривожини учун тақдирлари ва эътирозларига қўшилман. Бироқ бир жиҳатни унутмаслигимиз кераки, Ўзбекистоннинг бугунги иқтисоди, ишлаб чиқариши хорижики каби ривожланиб кетган эмас. Муаммонинг фурсат ва шихоат билан боғлиқ залворли сабаб ва омиллари бор. Бу ҳақда бир неча бор фикр билдирганимиз.

Тоталитар жамиятдан демократик жамиятга ўтиш даврида барча ОАВлар барибир қўллаб-қувватланиши керак, акс ҳолда, бу ишни турли грантлар ёрдамида бошқа халқлар ташкилотлар ўз зиммасига олади ва унинг оқибати ҳар доим ҳам миллатга хизмат қилмаслигини рангли инқилоблар бўлиб ўтган юртлар мисолида кўришимиз мумкин.

Аҳоли маърифати билан шуғулланадиган «Маърифат», «Ўзбекистон адабиёти ва санъати», «Жамият», «Оила даврасида», «Оила ва жамият», ҳуқуқий манфаатни ҳимоя қиладиган «Ishonch», «Ешлар овози» сингари нашрларга капитализмнинг қаттиқ талабларини бугунги кун, яъни ўтиш даврида татбиқ этиш қанчалик тўғри? Айниқса, болалар нашрлари аҳоли кишининг юрагини ўртади...

Бир кун ҳаммамнинг боласи каби 7 яшар қизим алақандай ширинлик олиб кели-

шимини суради (номини ёзиб берди). Бир-икки дўконларга кириб сурадим, сотувчилар елка қисиди. Ҳар гал уйга қайтганимда, «буюртмам қани» дегандек мўлтираб қарайди қизалоқ. Унақаси йўқ экан болам, десам, кўнмайди. Хуллас, бундай ширинлик борлигини қаердан эшитганини сурадим. Хорижнинг болаларга ихтисослашган каналидаги рекламада кўрган экан. Янги номдаги ширинлик Ўзбекистонга етиб келмабди, чоғи, унга тушунтирганим, кўна қолди. Бу мисолдан мурад не? Бола ширинлики яхши кўради. Унинг таъми бор.

Газета ёки журналининг қандай таъми бор? Маънавий мазаси бор, албатта. Лекин рекламада уни болага тушунтириш мумкинми? «Мумкин, қаловини топса, қор ёдирса ҳам бўлади», дерсиз. Ундай реклама бериш учун болалар нашрларида маблағ етарлими? Пул ҳам топилиди ёки ижтимоий ролик қилиб, телевидение тарғиб ҳам қилди, дейил. Унда болани матбуотга ким ва қандай қилиб ошно этади?

«Ривожланган давлатларда мактаб бола тарбияси билан шуғулланмайди», дегувчиларга жавобимиз — уларнинг ота-оналари иш билан таъминланган. Ота-онанинг маънавий аҳоли хароб ёки тиричилик илминда ўзга юртларда юрган бўлса-чи? Бунда миллат-

нинг болаларини ким тарбиялайди? Ўқишга ўргатиш ҳам тарбиянинг бир қисми эмасми? Худди шу ўринда халқ таълими масъулиятини зиммасига олиши керак! Шунинг учун ҳам ХАЛҚ таълими дейилади. Акс ҳолда, бу улуг номни ўзгартиришга тўғри келади...

Шунинг учун тарбиянинг ажралмас қисми бўлган болалар нашрларига обуна масаласи ўқитувчилар томонидан тушунтирилиши, бу ишда таълим бўйича туман ва бошқармалар, вазирлик мутасаддилари бундай тарғибот билан шуғулланган ўқитувчи-ю мактаб директориға таъйиқ ўтказишни бас қилиши, ҳоқимлик, ҳукумат бундай эзгу ишларга ҳомийларни ва бошқа чораларни қўллаган ҳолда бош бўлиши шарт. Ваҳоланки, бола она қорнидан китоб ўқишга тайёр ҳолда туғилмайди. Хар қандай китобни ўқитишдан аввал газета ва журнални арақлатиб, кичик-кичик шеър, ҳикоя, хабар ва мулоҳазаларни ўқитиб, мутолаага, албатта, мустақил фикрлашга ўргатилди. Бу ҳаракатимиз билан кишлоқдаги интернет тармоғига уланиш у ёқда турсин, телефон олишга қурби етмайдиган оилалар фарзандларига мутолаа маданиятини шакллантирган, ўйлашга, фикрлашга, ўз йўлини топишга сафарбар қилган бўлаемиз. Бу масалада «бозор талабидан келиб чиқиб кунларингни кўринглар», дейиш мутлақо нотўғридир. Шу гапни айтганлар манкуртдир.

Яна бир бор таъкидлаймиз: болаларимизни ОАВнинг барча турларидан фойдаланишга, фикрлаш, баҳс маданиятини шакллантиришга, муносабат билдиришга, уларда иштирок этишга ўргатишимиз шарт. Ижтимоий тармоқда қўйлаётган масала (пост) ларга берилаётган изоҳларга эътибор қаратинг — фикрлаб, муаммога чуқурроқ кириш керак бўлган пайтда қисқа ва лўнда ҳақоратга ўтилади. Нега? Чунки фикрлаш, баҳслашиш одоби, кўникмаси йўқ! Бу муаммо ҳақида давлатнинг қайсидир тузилмаси мутасаддилари ўйлаши ва уни бартараф этиш чораларини кўриши керак-ку!

Хулоса ўрнида Ўзбек интернет сайтларининг сўнги пайтларда ҳақиқий ахборотни тезкор тарқатиш бўйича илғорлигини таъкидлаймиз. Телевидение, жумладан, Халқаро Пресс-клубнинг тўғридан-тўғри кўрсатаётган ва бошқа «ток-шоу»ларда кўтарилаётган баҳс-мунозараларини ҳам эътироф этиш адалатдан бўлади. Радио-журналистлар ҳам долзарб муаммоларни кўтариб чиқишга ҳаракат қилишмоқда. Улар қаторида охиригача ўш йилда аксар газеталар мулоқо ўзгарётганини ҳам тан олиш керак, бунинг учун уларни ўқиш, кўтарилган муаммоларни бошқа ОАВ турлари ҳам жамоатчиликка, ҳоқимиятга мўрза-тишга қўмак бериши зарур. Ахир ҳаммамизнинг ниятимиз эзгулик-ку!

Мустақиллигининг дастлабки тўрт йилда худди шундай кўтарилиш бўлганини тарих кўрсатиб. Кейин...

Шу ўринда ана шу тўрт йилликни 229 йил аввал бошидан кечирган АҚШ таъриббасига тўхталамиз. Мазкур давлат конституцияси 1787 йилда қабул қилинган, дастлабки тўрт йил натижаси ўлароқ (1791 йили), унга «Биринчи тузатиш» («First Amendment») кири-

тишга мажбур бўладилар. Тузатиш мазмуни — АҚШ Конгресси сўз ёки матбуот эркинлигини, халқнинг тинч йўл билан йиғилиши ва ҳукуматга шикоятлари бўйича арз қилиши, диний эътиқод ҳуқуқини чеклайдиган бирорта ҳам қонун қабул қилмаслиги тўғрисида шарт белгиладилар. Биз суҳбатлашган америкалик мутахассиснинг таъкидлашича, бу тўрт йиллик воқеа-ҳодисалар, жумладан, партиялар кураши, динлар, ирқлар ўртасидаги келишмовчиликлар, айниқса, муайян бир гуруҳнинг ҳоқимиятни эгаллаб, ўз манфаати учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада, АҚШ қудратли давлатга айланди.

Айни пайтда биз ҳам жуда масъулиятли, миллат равақи учун кураши, бугунги тил билан айтганда, коррупциянинг олдини олиш учун ана шу асосий эркинликларга тўсиқлик қиладиган хар қандай қонунларни қабул қилиш тақиқланди ва натижада,

Она тилимиз – миллий маънавиятимизнинг битмас туганмас булоғидир. Шундай экан унга муносиб ҳурмат ва эҳтиром кўрсатиш барчамизнинг нафақат вазифамиз, балки муқаддас инсоний бурчимиздир.

Шавкат Мирзиёев

Миллат ойинаси хира тормасин

Адлия вазирлиги томонидан эълон қилинган, Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексининг 42-моддасига қўшимча киритиш тўғрисидаги қонун лойиҳаси кенг жамоатчиликнинг қизғин муҳокамасига сабаб бўлмоқда. Гап шундаки, янги тахрирдаги моддада «Давлат органлари ва ташкилотларида иш юритишда давлат

тили ҳақидаги қонун ҳужжатлари талабларига риоя этмаслик мансabdор шахсларга базавий ҳисоблаш миқдорининг икки бараваридан беш бараваригача миқдорда жарима солишга сабаб бўлади» деган қўшимча киритилган.

Мазкур лойиҳа Президентимизнинг 2019 йил 21 октябрдаги «Ўзбек тилининг давлат тили сифатидаги нуфузи ва мавқеи

тубдан ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармонидан ва шу йилнинг 10 апрелида қабул қилинган «Ўзбек тили байрами кунини белгилаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунидан келиб чиққан ҳолда, давлат тилини ривожлантиришнинг амалий давоми ва ижроси ҳисобланади. Бу билан халқаро ҳужжатлар, қонунлар, давлат органлари ва ташкилотлари

орасидаги барча ёзишмалар давлат тилида бўлиши зарур қилиб қўйилган.

Давлат тили ҳақидаги қонун ҳужжатларини қатъийлаштириш мақсадида амалга оширилаётган ушбу ишларга турли эътирозлар ҳам бўлмоқда. Қуйида ана шу эътирозларга кўплаб зиёлилар, жамоатчилик вакиллари муносабатини келтиришни маъқул топдик:

Давлат тили: фақат расмий идоралар билан чекланиш кифоя қилмайди

Норқобил ЖАЛИЛ,
«XXI аср» газетаси бош муҳаррири

Адлия вазирлигининг қонунчилик ташаббусидан жазавга тушганларнинг аксарияти «Ўзимизнинг бегоналар» экани ҳайратланарли эмас, аслида. Бирор тил ҳеч қачон шунчаки тарих саҳнасида чиқиб қолмайди. Тил эгаларининг миллий руҳи мустақамлиги, ишбошиларнинг мақсадада собитлиги, зиёлиларнинг сазий-ҳаракати асосий омил бўлади. Ҳозир ўша қатъиятчимизни кўрсатишнинг айна замони келди. Ўзбек тилининг чинакаммига давлат тили мақомига кўтариш йўлидаги қадамни ҳеч иккиланмасдан ташлашимиз шарт.

Таникли ҳуқуқшунос Нуриддин Муродов Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг

42-моддасини иккинчи қисм билан тўлдириш кифоя қилмаслигини таъкидламоқда. Бунга «Давлат тили ҳақида»ги қонуннинг 24-моддаси асос қилиб олиниб, шу доира учунгина жарима белгиланган, дейди у.

Қонуннинг 8-23-моддалари талабларини бажармаганлик учун эса жавобгарлик қамраб олинмаган. Нима қиламиз яна эҳтиёткорликка берилиб, яна ортга суриб? Ўзбек тилини фақат давлат идораларида иш юритиш жараёнига тўлиқ таъбиқ этибгина қолмай, ҳаётимизнинг барча жабҳаларида кенг истифода қилиш, кўпмиллатли мамлакатимизда миллатлараро мулоқот тилига айлантириш пайти келмадими? Бутун дунёда шундай-ку: ривожланган давлатларда ҳам, ривожланаётган давлатларда ҳам.

Шу кеча-кундуздаги воқеаларни кузатиб, беихтиёр 1989 йилга қайтгандек бўляпмиз. Ўзбек тилини давлат мақомига кўтариш мақсади элимизни қандай бирлаштирган эди-я? Фарқи, ҳозирги сазий-ҳаракатлар замоннинг зайли билан интернетда, онлайн тарзда намён бўлмоқда. Айтмоқчиманки, тарих тақрорланиб, маъмурий жавобгарлик

белгиланганидан сўнг ҳаммаси олдиндагидек эски ҳаммом, эски тослигича қолиб кетмаслиги керак.

Энг биринчи навбатда ўзбек тилида таълим олиш сифатини тубдан ошириш зарур, токи ҳатто зиёлиларимиз ҳам болаларини бошқа тилдаги мактабларга беришни бас қилсин. Интернет мақомида ўзбекча ахборот олиш имкониятини ҳам кенгайтирайлик.

Бошқа миллат вакиллари ёки юртимиз меҳмонларига ўзбек тилини беминнат ўргатиш амалиётини тизимли равишда йўлга қўйишни кечиктириб бўлмайди. Бу борада олий таълим муассасалари ва нодавлат ўқув марказлари ҳам ташаббус билан чиқишсини кутамиз.

Шоир-ёзувчилар, таржимон, журналист ва олимлар, айниқса, тилшунослар ижтимоий масъулиятни чуқур ҳис этиб, жамият олдидаги вазифаларини сидқидилдан бажаришлари, ўзбек тили қудратини кучайтирадиган ва кўламини кенгайтирадиган амалий ҳаракатларга ўтишлари зарур. Халқимиз топиб айтганидек, ҳолва деган билан оғиз чучмайди, азизлар!

Ўзбек тилида ҳисобот берганим учун талабаликдан ҳайдалишимга бир баҳя қолган

Ҳамидулло МАТИСАЕВ,
Андижон вилояти касабаси уюшмаси ташкилотлари бирлашмаси раисининг ўринбосари

1985 йили Андижон давлат педагогика институтини (ҳозирги АДУ) тарих факультетини 2-босқичида ўқирдим. Айни пайтда факультет талабалар касабаси уюшмаси кўмитаси раислигига ҳам сайлангандим. Шу йили ҳисобот-салоҳиёт йўналиши ўтадиган бўлди. Касабакўм сифатида мен ҳам маърузага тайёргарлик кўра бошладим.

Хуллас, анжуманда сўз навбати менга келди. Эндигина ҳисобот беришни бошлаганим, факультет партия кўмитаси котиби қўли билан «Тўхта!» дея имо қилди ҳамда залда рус тилида гаплашадиган оғалар борлигини таъкидлаб, ҳисоботни ҳам шу тилида беришимни талаб қилди.

Ўқуриқданми ёки ёшлик жасоратими, ҳар ҳолда, «Ҳар бир миллат вакили қайси элда яшаса, шу юртининг тилини ўрганиши лозим. Қолаверса, даврамизда ўтирган беларус ва арман миллатига мансуб икки нафар талаба ҳам ўзбек тилини яхши билишди, шуларнинг учун мен маърузамни ўзбекча тайёрладим», дедим. Конференция ўтказишга

бош бўлганларнинг ҳам, юқорида ўтирган меҳмонларнинг ҳам дарров туси ўзгарди. Мени миллатчиликда айблаб, бир овоздан талабалар сафидан ўчириш зарур, деган тўхтамга келишди.

Факультетимиз декани яхши инсон эди. Дарҳол «Бу бола рус тилини яхши билмагани учун баҳона қилмапти. Келинглари, унга русчани ўрганиши учун муддат берайлик-да, ҳайфсан билан кифоялиб турайлик. Бугунча ўзбек тилида гапириб турсин», дея вазиятни юмшатишга эришди.

Бу гаплар энди тарих. Шукр, кўп ўтмай тилимизга давлат тили мақоми берилди. Турли давралару анжуманларда ўзбекча гапира бошладик. Тўғри, ҳали тил борасида тўлиқ мустақилликка эриша олмаган бўлсак-да, ўзбек тилининг нуфузи учун курашиб келяпмиз.

Шу маънода «Давлат тилига оид қонуний меъёрларни бузган мансabdор шахсларга нисбатан жавобгарлик белгилаш тўғрисида»ги Қонун лойиҳасини кейинги йилларда миллий тилимизнинг мақомини ошириш йўлидаги энг катта қадамлардан бири дейиш мумкин. Ўйлайманки, мазкур қонун лойиҳаси кучга кирса, давлат ташкилотлари фаолиятида тез-тез учрайдиган оғриқли жиҳатлардан бири – саводхонлик масаласида ҳам яхши ўзгаришлар бўлиши шубҳасиз. Зеро, эзгу мақсадга баландпарвоз гапларнинг учун мен маърузамни амалий ҳаракатлар билан эришилади.

Рузанна опанинг сабоқлари

Отабек ИСРОИЛОВ,
журналист

Тахририятимиз бош ҳисобчиси – татар аёл. Рузанна Рудковская. Лекин Рузанна опа ўзбекчада бийрон сўзлайди. Опа аслида Россияда дунёга келган, сўнг Ўзбекистонга кўчиб келган. Турмуш ўртоғи – ўзбек.

Рузанна опанинг уч қизи бор. Улар ҳам ўзбекчада бийрон сўз айтади. Ўзларини, энг

аввало, Ўзбекистоннинг фарзанди, деб билишади, Ўзбекистоннинг давлат тилини ҳурмат қилишади.

Ўзбекистонда туғилиб, улғайиб, яшаб туриб давлат тилини билмаслик – тузини еб, тузлигига тупуришдир!

Тил – майли у расмий мақомда бўлса-да, халқники! Бир бўл энди, қадри баланд қаддингни кер,

Халқ бўл, элим, халқ бўл, элим, халқ бўл, элим!...

Зотан, бу кун – белни боғлаш чоғидир, ўзни чоғлаш чоғидир!

Суратда: ўзбекчада ҳеч қандай сўз бермайдиган Рузанна опам билан.

Тилни асраш – миллатни асраш дегани

Аҳмаджон МЕЛИБОВ,
«Жаҳон адабиёти»
журнали бош муҳаррири

Адлия вазирлиги мутасаддилари тайёрлаган давлат тилида иш юритишни таъминламаганлик учун мансabdор шахсларга жавобгарлик белгилашни назарда тутувчи қонун лойиҳаси билан танишиб чиқиб, кўнглим ёришди. Менингча, бошқа воситалар қўйилган самараси берилади. То ҳануз ўз она тилини билмай, икки-уч тилни қоритириб сўзлаётганлар, ҳар икки жумланинг бирида «так, что», «значит», «короче» деб тил хазинасини пайҳонлаётганлар бор. Шундай экан, асосий мақсад кимнидир жазолаш эмас, ўзбек тилига ҳурмат-эҳтиром бўлишини таъминлашдир.

Абу Райҳон Берунийнинг фикрича, тил – сўзловчи истажини эшитувчига етказувчи таржимондир. Улуғ мутафаккир Алишер Навоий тилини инсонни ҳайвондан ажратувчи «гавҳари шариф»га ўхшатади. Маърифатпарвар бобомиз Абдулла Авлонийнинг ушбу сўзлари ҳам айни ҳақиқатдир: «Ҳар бир миллатнинг дунёда борлигини кўрсатадиган ойнаи ҳаёти унинг тили ва адабиётидур. Миллий тилини йўқотмак миллатнинг руҳини йўқотмақдур».

Ўз тилимиз мавқеи қонунан ҳимоя қилинапти

Иқбол ҚЎШШАЕВА,
санъатшунос

Адлия вазирлигининг мазкур лойиҳасида миллатлар ўртасида низо чиқарадиган ҳеч бир фитнани кўрмаймиз. Ў ерда фақат давлат идораларидаги маъсул шахслар ҳужжат ишларини Давлат тилида олиб борсин, деган тақлиф бор. Бу билан Давлат ўз тили-

нинг мавқеини қонунан ҳимоя қилинапти, холос. Чунки бунга сабаблар бисёр. Шу тупроқда туғилдингиз, сувини ичяпсиз, илдиз отдингиз. Энди бегона-сирамасдан озгина бўлса ҳам тилини ҳурмат қилинг. Қизик, кейинги пайтлар оғзингни очгудек бўлсанг, дарров пандемияни, дунё таҳлика устида турганини дўқ қилиб таъкидлашяпти. Бугун ҳам шунчаки изоҳларга дуч келдим. Лекин ҳаёт давом этапти... Одамзотни гугурт қутиси ичига солиб қўймайсизми, фикрлайдиган қон, барибир фикрлайверади. Кўз очиб бўлганидан кейин кўради. Қолаверса, карантин – тарки дунё қилиб, чилла сақлаш дегани эмас-да.

УЗРдаги ЎЗЛИК...

Алижон АБДУРАҲМОНОВ,
журналист

1997 йил, Ҳиндистон... Мамлакат пойтахти Янги Деҳлида йирик халқаро анжуман ўтказилган ва уни кузатиш бизга ҳам насиб қилган эди. Ўша тадбирда сўзга чиққан юқори мартабали шахслар фақат инглиз тилида маъруза

қилишар ва бу, табиий ҳол эди, албатта. Чунки, инглиз тили – жаҳон тили!

Анжуманда Германия Федератив Республикасининг ўша вақтдаги ташқи ишлар вазирини Клаус Кинкелга ҳам сўз берилди. Вазир минбарга чиқиб, инглиз тилида сўрашди-саломлашди, анжуман ишига муваффақият тилади. Сўнг у иштирокчилардан узр сўраб, немис тилида маъруза қилди.

Ўшанда вазир жаноблари «Ўзр, руҳсатингиз билан энди ўз она тилим – немис тилида маъруза қиламан», деган эди. (Немис тилидан бошқа тилда «гапиролмайдиган» вазир тўртта тилни билган...)

Тошкент шаҳри

Темирйўлчилар ҳиммати

«Ўзбекистон темир йўллари» акциядорлик жамияти ҳамда Темирйўлчилар ва транспорт қурувчилари касабаси уюшмаси Республика кенгаши соҳа ходимларининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатлами, айниқса, узоқ йиллар фаолият кўрсатиб пенсияга чиққан касб эгаларини моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратмоқда.

Бу жараён мамлакатимизда коронавирус пандемияси сабаб карантин жорий этилган ҳозирги

даврда янада муҳим аҳамият касб этди. Хусусан, республикамизнинг барча ҳудудларидаги темир йўл транспорти тизимида узоқ йиллар меҳнат фаолиятини олиб борган ва ҳозирда ижтимоий ҳимояга ҳамда ўзгалар парварошига муҳтож пенсионерлар, ногиронлар, боқувчисини йўқотган ва эҳтиёжманд икки минг нафарга яқин касб эгалари учун зарур бўлган бирламчи озиқ-овқат маҳсулотлари бегараз етказиб берилди.

Рустам ҲАЙДАРОВ

Жиззах вилояти

Касабаси уюшмаси аралашгач...

Қимматга тушган тўлов

Жиззах шаҳри «Б» сааноат ҳудудидаги «THE WHITE STONE» хусусий корхонасида автокран ҳайдовчиси бўлиб ишлаган Ҳ.Абдуллаевга шу кунга қадар 33 миллион 280 минг 643 сўм ойлик иш ҳақи тўлаб бермай келаётган эди.

Ходим ҳар сафар ўз иш ҳақини сўраб мурожаат қилганида, раҳбар корхонанинг моддий имкониятларини ваъж қиларди...

Токи, Ҳ.Абдуллаев Жиззах вилояти касабаси уюшмалари ташкилотлари бирлашмасига мурожаат қилмагунча...

Мурожаатни мутахассислар батафсил ўрганишди. Аввало шуки, Меҳнат кодекси-

нинг 154-, 161-моддалари бузишган. Шу сабаб фуқаронинг манфаатидан келиб чиқиб, Фуқаролик ишлари бўйича Жиззах туманлараро судига иш ҳақларини ундириш бўйича даъво аризаси киритилди.

Суднинг 2020 йил мартдаги бўйруғига мувофиқ, «THE WHITE STONE» хусусий корхонасидан фуқаро Ҳ.Абдуллаев фойдасига ҳисобланган, лекин тўланмаган иш ҳақлари ва унга тенглаштирилган тўловлар бўйича жами 33 миллион 280 минг 643 сўм миқдорда қарздорлик ундирилди.

Дўрбек МИРЗАЕВ,
Жиззах вилояти касабаси уюшмаси ташкилотлари бирлашмаси етакчи мутахассиси

Наманган вилояти

Ўрганиш

Ходим ҳимояси қандай аҳволда?

Иш берувчиларга амалий ёрдам кўрсатиш ҳамда ишчи-ҳодимларга ҳафсиз ва муносиб меҳнат шароитини яратиш мақсадида мулкчилик шаклидан қатъий назар, барча корхона, ташкилот, муассасаларда ҳар ойнинг охири жума кунини «Меҳнатни муҳофаза қилиш кунини» деб белгиланган.

Айни шу ҳафта кунинда корхона, ташкилотларда ҳафсизлик қоидаларига қанчалик риоя қилинаётгани юзасидан ваколатимиз доирасида тушунтириш ишлари олиб борилад.

Қўллаб ўрганишларимиздан маълумки, бугунги кунда айрим иш берувчилар томонидан ишчиларни махсус кийим-бош билан тўлиқ таъминлашни эътибордан четда қолиб кетаётган масаладир. Аксарият қурилиш ташкилотларида бундай камчиликлар кузатишмоқда ва айрим ташкилотлар жаримага ҳам тортилди.

Бухоро вилояти

Бор бўл, оқибат

Сиз ёлғиз эмассиз...

Давлат муассасалари ва жамоат хизмати ходимлари касабаси уюшмаси Бухоро вилояти кенгаши тармоқда узоқ йиллар меҳнат қилиб, ҳозирги кунда нафақада бўлган 3 нафар яққа-ёлғиз собиқ ходимлари ҳолидан хабар олди. Уларнинг уйларида ташриф

бюрилиб, Бухоро шаҳри, Қонгон ҳамда Ромитан тумани кенгашлари томонидан 11 турдаги озиқ-овқат маҳсулотлари тақдим этилди.

Дўрбек ҚУЛИЕВ,
Давлат муассасалари ва жамоат хизмати ходимлари касабаси уюшмаси Бухоро шаҳар кенгаши раиси

Отамнинг армони

Эсимни таниб, бобом ҳақида маълумотлар тўплашга киришдим. Ўзбекистонда нашр этилган «Хотира китоби»дан маълумотлар тўплаб, у киши ҳалок бўлган ва дафн этилган Волгоград вилояти-нинг Каминский районининг пал-идора-сига мурожаат қилдим. У ердан менга шахар тарих музейи директори Вячеслав Шамаевга мурожаат этишни маслаҳат берди. Ёдим. Кўп ўтмай, В.Шамаевдан «Мустафо Кинджаев 1943 йил 5 августда госпиталда вафот этгани ва ҳарбий қабристонга дафн этилгани» ҳақида мактуб олдим.

Во ажаб. Мен бир вақтлар ўша ерда бўлган эдим. Яъни Саратов Олий партия мактабида ўқиб юрган пайтимда 1989 йили Волгоград вилоя-

Хар гал ушбу сана арафасида қалбимда бир ўкинч пайдо бўлади. Гап шундаки, раҳматли отам Худойқул Кенжаев бобом Мустафо Кенжаевнинг 1939 йилда армияга кетиб, Иккинчи жаҳон уруши жанглирида мардларча ҳалок бўлгани ҳақида кўп гапирар ва ҳар гал отамнинг қабрини зиёрат ҳам қилолмаймиз, қаерда эканини ҳам билмаймиз, дея ўқинар эди.

тида, яшовчи курсдошим Евгений Зуевнинг уйда меҳмон бўлганман. Агар бобомнинг шу ерда дафн этилганини билганимда эди, қабрини албатта зиёрат қилган бўлар эдим.

Инсон бор вилоти-нинг Каминский районининг пал-идора-сига мурожаат қилдим. У ердан менга шахар тарих музейи директори Вячеслав Шамаевга мурожаат этишни маслаҳат берди. Ёдим. Кўп ўтмай, В.Шамаевдан «Мустафо Кинджаев 1943 йил 5 августда госпиталда вафот этгани ва ҳарбий қабристонга дафн этилгани» ҳақида мактуб олдим.

Во ажаб. Мен бир вақтлар ўша ерда бўлган эдим. Яъни Саратов Олий партия мактабида ўқиб юрган пайтимда 1989 йили Волгоград вилоя-

Ҳайдар Худойқулов

Жиззах вилояти,
Ўсман шаҳри

Қаламини қуролга алмаштирганлар

Тарихдан маълумки, машъум уруш йилларида Ўзбекистон нафақат болалар ва аёллар, балки жуда кўплаб ижодкорларнинг ҳам иккинчи ўйига айланган эди. Россия, Украина ва Беларуссиядан юртимизга эвакуация қилинган Алексей Толстой, Анна Ахматова, Корней Чуковский, Якуб Колас, Владимир Луговской, Николай Погдин каби ёзувчи ва шоирлар маълум муддат юртимизда яшаб, ижод қилдилар. Улар кейинчалик ўз асарларида, эсдаликларида Ўзбекистон ва ўзбек халқини тараннум этишди. Алексей Толстой Фарғона водийси табиати, дарёдил одамлари ҳақида ёзди. Якуб Колас ўз шеърларида Чимён тоғи, Салор дарёси, ўзбек жангчиларини тасвирлади. Анна Ахматова Тошкентни улўлади, Ҳалима Носировага шеър бағишлади. Николай Погдин «Ўзбекистон қиличи» номли мусиқали драмага ҳаммуаллифлик қилди.

Ўзбекистонлик юзлаб ижодкорлар эса... қўлдаги қаламини қуролга алмаштириб, фронтга отландилар. Афсуски, уларнинг кўпчилиги юртга қайтмади.

Урушдан олдин лирик шеърлари билан танилган, ўқувчилар меҳрини қозongan Султон Жўра Беларуссия тупроғига мангу бош қўйди. Таниқли навойишунос олим, Ўзбекистон Фанлар академияси мухбир аъзоси Олим Шарафиддинов қаҳрамонларча ҳалок бўлди.

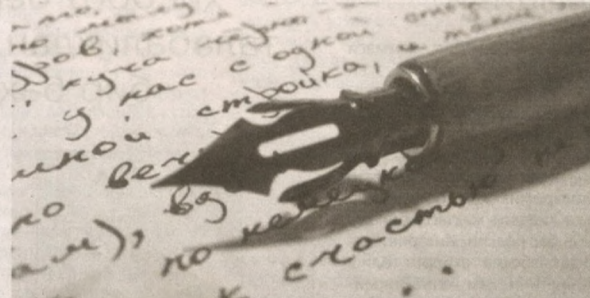
Талас Нурмухаммедов, Зиннат Боқиев, Ғулом Ғофуров, Николай Звездин, Саидгани Валиев, Жалил Қодирӣ, Ҳасан Саид, Акрам Аҳроров, Бурхон Турсунов, Қодиржон Имомов... Уларнинг барчаси ҳассос шоир, қалами ўткир ёзувчи, танқидчи эди.

Урушдан соғ-омон қайтиб келган Иброҳим Раҳим, Шўхрат, Зоҳиджон Обидов, Султон Акбарий, Душан Файзий, Борис Тихомолов, Маҳмуд Саматов сингари адиблар кейинчалик уруш мавзусида кўплаб асарлар битишди.

Ўсмирлик чоғим, яъни ўтган асрнинг 80-йилларида Вали Ғофуровнинг «Вафодор» романини қайта-қайта ўқиганман. Бу асар асосида Ўзбекистон телевидениесида видеофильм ҳам тайёрланганди. Кейин негадир ушбу асар қайта нашр қилинмади. Телеспектакль тақдири ҳам номаълум, тасмаси йўқолиб кетган бўлиши ҳам мумкин (Бу борада мамлакатимиздаги етакчи нашриётлардан, шунингдек, Ўзбекистон миллий телерадиокомпаниясининг Архив фондига масъул мутасаддилардангинамиз ҳам бор. Зеро, «Вафодор» ўзбек адабиёти тарихида игна билан ёзилган илк роман сифатида ўша пайтлар жуда машҳур эди). Ёзувчи урушдан икки кўзидан ажраб қайтган ва ўз ҳаётини игна билан ёзилган асаридега тасвирлаган. Мазкур автобиография романда жанг майдонидеги воқеалар, юрtdошларимизнинг фронт ортидаги мардондор ҳаёти, ўз отаси, ака-укаси, ёрини мислсиз садоқат билан кутган

хотин-қизларимиз фидойилиги, вафодорлиги, меҳр-муҳаббатидега таъсирли фидоаланган.

Таниқли ёзувчи Иброҳим

Раҳим ўз эсдаликларида шундай ёзган эди: «...Фин урушидан кейин армия сафидан Тошкентга қайтиб, «Қизил Ўзбекистон» газетасида иш бошлаганим. Ўша тун «Қизил Ўзбекистон» газетасида фашист босқинчиларига қарши адиблар кейинчалик уруш мавзусида кўплаб асарлар битишди.

Душман билан навбатдаги тўқнашувда яраланиб, даволадениесида видеофильм ҳам тайёрланганди. Кейин негадир ушбу асар қайта нашр қилинмади. Телеспектакль тақдири ҳам номаълум, тасмаси йўқолиб кетган бўлиши ҳам мумкин (Бу борада мамлакатимиздаги етакчи нашриётлардан, шунингдек, Ўзбекистон миллий телерадиокомпаниясининг Архив фондига масъул мутасаддилардангинамиз ҳам бор. Зеро, «Вафодор» ўзбек адабиёти тарихида игна билан ёзилган илк роман сифатида ўша пайтлар жуда машҳур эди). Ёзувчи урушдан икки кўзидан ажраб қайтган ва ўз ҳаётини игна билан ёзилган асаридега тасвирлаган. Мазкур автобиография романда жанг майдонидеги воқеалар, юрtdошларимизнинг фронт ортидаги мардондор ҳаёти, ўз отаси, ака-укаси, ёрини мислсиз садоқат билан кутган

Икки марта оғир яраланиб, яна сафга қайтган Шўхрат «Шинелли йиллар» «Олтин зангламаси», «Оқибатли кишилар» каби асарларида урушда кўрган-кечирганларини батафсил баён қилган. Ўз хотираларида ёзишича, ёзувчи 1941 йилнинг сентябрийда фронтга жўнаб, «...оловли йўллар орқали Польшага борган».

1959 йилда жанг қилган жойларини бориб кўрган ижодкор қайноқ таассуроти, хотиралари асосида «Кавказ дафтери» шеърлар туркумини яратди.

20 дан зиёд китоблари нашр этилган, 200 дан ошқ шеърлари

қўшиқ қилинган шоир Зоҳиджон Обидов Ленинград қамалининг жонли гувоҳи эди. У эсдаликларида шундай ёзди: «Қирғинбарот жангларда қисмимиз билан қамални ёриб чиқишда қатнашдим. Невская Дубровкадаги оғир олишувда қаттиқ жароҳатландим ва дала госпиталида бир оғимдан ажралдим».

Султон Акбарий уруш манзарасини «Йўқлаш», «Урушда ўйинчоқ ўйнамас бола», «Мен жангдан қайтмадим», «Қуролдошлар, қай-дасиз?», «Қабрдаги лавҳа», «Сен урушни билмайсан», «Бир дақиқа сукут» каби асарларида акс эттирди.

Унинг хотираларига эътибор берайлик: «Ҳамон эсимда. Дон ёқасидаги жангга снаряд парчаси Кравченко деган қуролдошимизнинг оғини тиззасидан шартта узиб кетди. Довдираб қолган аскар қонли оғининг ярмини чангаллаб олган, санитарлардан

нуқул: «Оғайнижонлар, оғимни олволанглар. Керак бўлади. Узилган жойга тикиб қўясизлар» деб илтижо қиларди. Умиднинг сўнги учқунлари дала госпиталига етмасданок сўнди».

«1944 йил 17 ёшимда жангга кирганман, — деб ёзган эди Душан Файзий. — Мен учун охири жанг 2 май куни Анклам-Роген катта йўли ёнида бўлди. 2-Белоруссия fronti наشري — «Ғалаба байроғи» газетасида Шариф Пулатов, Назармат, Аҳмад Раҳмат сингари ёзувчи ва журналистлар фаолият кўрсатарди».

Маълум муддат фронт газетасида ишлаган Душан Файзий урушдан қайтиб келгач, «Қўлимда қурол», «Онаизор», «Қамалдаги севи» асарларини яратди.

Атоқли адиблардан бири: «Уруш воқеалари шунчалик ранг-баранг, беихоҳия кўламга эгаки, 1418 куннинг ҳар бирига бағишлаб, алоҳида роман ёзилса ҳам, яна юз йилларга етadиган «материал» ортиб қолади» деган экан. Бу муболага эмас, ҳақиқатдир.

Хотира уйғонса гўзал, дейишди. Урушда қон кечган ёзувчи-шоирларни, айниқса, шу кунларда ёд этиш, улар ижодини ўрганиш, таҳлил қилиш, асарларини мутолаа қилиш биз учун ҳам қарз, ҳам фарзидир.

Алижон
АБДУРАҲМОНОВ,
«ISHONCH»

Оқибат

Отam ҳар сафар қовун еганида бизга бир ҳикоя айтиб берарди. Бизнинг эса вужудимиз қулоққа айланди.

— Қоровой амаким жуда саводли, бадавлат ва саховатли инсон бўлиб, чорва молларининг ҳисобини ўзи ҳам билмасди, — дея ҳикоя қилади отам.

Афсуски, собиқ тузум зиёлиларга «оч офатдай» ёпишган давр бизнинг аждодларимизни ҳам четлаб ўтмаган. Амударё орқали бир неча зиёлини олиб кетаётганларидега, амаким қочиб қутулган экан. Узок йиллардан сўнг уйга қайтган. Айтишларича, Тошкент вилоятининг қайсидир туманида қишлоқ хўжалиги учун дори ишлаб чиқариладиган жойда ишлаган эмиш. Амакимнинг йил сайин соғлиғи ёмонлаша борган. Бувим Жамила эна машҳур табиб бўлса-да, ўғлининг дардига чора тополмаган.

Бир куни амаким отамни чақириб, «Иним, фозовот қишлоғида Искандар ошпазда қовун бор экан, шу қишидан битта қовун олиб келсанг, зора дардимга шифо бўлса, ичим жуда ёниб кетяпти», дейди. Қўшқўпир тумани марказидан тонг қоронғусида йўлга чиққан отам икки соатча яёв юриб, кўзлаган манзилига етиб борган ва Искандар ошпазга муддасини айтган. «Эсиз, болагинам, битта қовун қолганди, кеча меҳмонларга сўйиб бергандим, дея йўл-йўриқ кўрсатган: «Хивадаги калта минор тўғрисидаги Шариф қассобда пишиқчиликкача қовун топилади».

Отam Қорақум орқали яна яёв Хивага йўл олиб, айтилган уйни топиб борган. Шариф қассобга салом бериб, дардини айтган ва йўлаб юборган. Шариф қассоб катта бир қовунни отамнинг қўлига тутқазиб, «Болам, буни орқанга ортиб ҳам, қўлингга осилтириб ҳам кетмагин. Фақат икки қўлинг билан қучоқлаб ол, йўл узок, юмшаб қолади, ахир қовун экандиган пайт келди» дебди.

Отam Қорақум орқали яна яёв Хивага йўл олиб, айтилган уйни топиб борган. Шариф қассобга салом бериб, дардини айтган ва йўлаб юборган. Шариф қассоб катта бир қовунни отамнинг қўлига тутқазиб, «Болам, буни орқанга ортиб ҳам, қўлингга осилтириб ҳам кетмагин. Фақат икки қўлинг билан қучоқлаб ол, йўл узок, юмшаб қолади, ахир қовун экандиган пайт келди» дебди.

Қурбонбeka ўРОЗМЕТОВА
Хоразм вилояти,
Урганч шаҳри

Жасорат битиклари

Башариат ўз тарихи давомида кўплаб жангу-жадалларни бошдан кечирди. Уларнинг энг даҳшатлиси 50 миллион нафардан ортиқ кишининг ёстиғини қуритган, минг-минглаб болаларни ота-онасиз қолдирган, ота-оналарни эса фарзанд доғига мубтало қилган, XX аср фожиаси бўлмиш иккинчи жаҳон урушидир.

Бу ёвуз уруш ер сайёрасининг 80 фоизга яқин аҳолиси жойлашган ҳудуддаги 60 дан ортиқ мамлакатни ўз домига тортиди. Қанчадан-қанча тинч ва бегуно инсонлар қурбон бўлди, дунё фани, маданияти, иқтисодиёти ҳамда бошқа соҳалар таназзулга юз тутди.

Архив ҳужжатларининг далolat беришича, урушнинг дастлабки кунларида Ўзбекистондаги ҳарбий комиссарликларга 14 мингдан ортиқ ариза келиб тушган. Таъкидлаш жоизки, юртда қолган қариялар, аёллар ва болалар уруш қатнашчилари учун ҳам фидокорлик кўрсатиб, кеча-кундуз меҳнат қилишган.

Уруш қатнашчиси Сайфи Узоқовнинг Фарғона вилояти давлат архивида сақланган «Хотиралар тўплами» ҳақидаги маълумотларидега, ушбу китоби вилоятдан урушга сафарбар қилинган ҳамда фронтдаги чиқиқларида мардондор жанг қилган аскарлар ҳақида сўзлайди. У ўз хотираларида Мўйдинжон Ҳасанов, Мамадали Топволдиев, Давлат Топшўлатов, Назиржон Юлдашев, Сотволди Эркаев, Ҳасанбой Аскарлов, Абдулла Назиров, Розикжон Ҳайдаров каби ватандошларнинг кўрсат-

ган хизматлари, жанггоҳлардаги қаҳрамонликларини алоҳида таъкидлаб ўтади.

Мамадали Топволдиев ҳамда Мўйдинжон Ҳасанов номлари бугунги кунда ҳам улўф ҳурмат-эҳтиром билан ёдга олинади. Мамадали Топволдиев ўзи хизмат қилган ҳудудда немис-фашистлар қуршовага тушиб қолган аҳоли орасида тарғибот ишларини олиб борган бўлса, Мўйдинжон Ҳасанов Польша, Чехословакия, Руминия сингари давлатларни озод қилишда қонбозлик кўрсатиб, шўхрат қозонган ҳамда Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонига сазовор бўлган. Мустақиллик йилларида эса уларнинг жанггоҳларда кўрсатган қаҳрамонликлари муносиб хотирланиб, Риштондаги марказий кўча Мамадали Топволдиев, Кувадаги марказий кўча эса Мўйдинжон Ҳасанов номи билан аталди.

Ушбу тинч ва осуда замоналарга етиб келишимизда уларнинг ҳиссалари беқиёс. Келасанг авлод улар кўрсатган жасорат ва қаҳрамонликларни асло унутмайди.

Анвар АЛИЕВ,
«УзАрих» агентлиги
Ахборот хизмати раҳбари

Пудрат ташкилотлари диққатиға!

Ўзбекистон Республикаси
Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси
хўзуридаги «Ўрмонқурилиш» давлат унитар
корхонаси қўйидаги объектни капитал
таъмирлаш ва реконструкция қилиш ишлари
учун танлов ўтказилишини эълон қилади

Объект: Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университетининг Тошкент вилояти, Бўстонлиқ тумани, Хумсон кўрғонидега жойлашган «Чорвоқ» ўқув-амалиёт ўташ базасидаги биноларни капитал таъмирлаш, реконструкция қилиш ҳамда гидрометеорологик ва кузатиш асбоблари билан жиҳозлаш.

Юқоридаги объектни капитал таъмирлаш ва реконструкция қилиш ишларининг:

— бошланғич қиймати — 1 436,7 миллион сўм (ҚҚС билан);

— якунлаш муддати — икки ой.

Қурилиш ишларини молиялаштириш манбаи — Ўзбекистон Республикаси Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси маблағлари.

Буюртмачи: «Ўрмонқурилиш» давлат унитар корхонаси.

Қурилиш соҳасида салоҳиятга эга, техник базаси, мутахассислари бор, кредиторлик қарзи йўқ, молиявий имкониятлари етарли пудрат ташкилотлари талабгор сифатида иштирок этиши мумкин.

Танлов савдоларида иштирок этиш ва тегишли ҳужжатлар билан танишиб чиқиш учун манзил: Тошкент шаҳри, М.Улуғбек тумани, Дўрмон йўли, 2-А уй. **Маълумот учун телефон:** (+99871) 262-03-33.

Танлов савдоларини ўтказиш бўйича эълон матбуотда чоп этилган кундан бошлаб 10 кундан сўнг Тошкент шаҳри, М.Улуғбек тумани, Дўрмон йўли, 2-А уйда ўтказилади.

Хоразм вилояти Урганч шаҳрида жойлашган «URGANCH TECHNOPARK-1» МЧЖ, «URGANCH TECHNOPARK-2» МЧЖ, «URGANCH TECHNOPARK-3» МЧЖ, «URGANCH TECHNOPARK-4» МЧЖ, «URGANCH TECHNOPARK-5» МЧЖ ва «URGANCH TECHNOPARK-6» МЧЖлар ўз устав фонди миқдорини 5,0 млрд. сўмдан 4,950,10 млн. сўмга камайтирганини эълон қилади.

Қурилиш ташкилотлари раҳбарлари диққатиға!

Наманган вилояти ҳокимлигининг ягона буюртмачи инжиниринг компанияси қўйидаги объектларга тендер эълон қилади

т/р	Объектлар номи	Бошланғич нархи (ҚҚС билан) сўм	Қурилиш муддати	dxarid.uz сайтида берилган ЛОТ рақами
1	Наманган шаҳри, А.Ҳўжаев кўчасида жойлашган мавжуд биноларни реконструкция қилиб, «IT park» мажмуасига қайта ихтисослаштириш (ишлаб чиқариш ва тажриба корпуси)	15 019 140 443	12 ой	7010791

Буюртмачи: Наманган вилояти ҳокимлигининг Ягона буюртмачи инжиниринг компанияси.

Манзил: Наманган шаҳри, Амир Темура кўчаси, 105-уй. **Тел.:** 69-233-53-78, 69-233-06-11

Молиялаштириш манбаи: Давлат бюджети маблағи.

Тендер / иштирокчилари иш (хизмат)ларни бажариш учун зарур меҳнат ресурслари ва етарли касбий ва техникавий малакага эга мутахассисларга, молиявий имкониятларга, шартнома

тузиш юзасидан фуқаролик-муомала лаёқати ваколатларига эга ва тажрибали бўлишлари шарт.

Иштирокчи тендерда қатнашиш тўғрисидаги таклифи ва тендер ҳужжатлари бўйича сўровномалар билан тендер ташкилотчиси «SHAMS PUDRAT TANLOV SAVDO» МЧЖнинг қўйидаги манзилига мурожаат этишлари мумкин: **Наманган шаҳри, Навоий кўчаси, 36-уй. Телефон/факс: 69-227-89-22, 99-396-10-37**

Тасдиқланган тендер ҳуж-

жатлари билан танишиш учун буюртмачи томонидан жойлаштириладиган давлат хараидлари бўйича махсус акборотни dxarid.uz порталидан юклаб олиш мумкин.

Мазкур объектнинг тендери бўйича эълон dxarid.uz порталда 27.04.2020 кунини чоп этилган бўлиб, тендер эълон берилган кундан бошлаб 30 кундан сўнг, яъни 28.05.2020 кунига белгиланган. Таклиф (офёрталар) очилишни юқорида кўрсатилган буюртмачининг манзилида ўтказилади.

Лицензия АЛ-00663

Эълон

Ҳасан БОБОЖОНОВ,
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD)

Ўзбек халқининг миллий таомлари асрлар давомида шаклланган бўлиб, таомлар бу ҳудуднинг табиий шароити, об-ҳавоси ва мавсумларига мослашган. Аслида, миллий таомлар эталон ёки намуна таомлар бўлиб, уларни 100 фоиз тайёрлаш мураккаб жараён. Ошпазликка оид журнал ёки китобларда ҳар бир халқнинг миллий таомлари, уларнинг таркиби, пишириш усули ва ҳудудлар бўйича фарқларини аниқлаш мумкин.

Табиий, шундай вақтлар бўладики, айтайлик, уруш, кўзгонишлар ёки очарчилик даврида таомлар анъаналарга амал қилишга эмас, балки яшаб, омон қолиш воситасига айланади. Шунинг учун урушдек инсон ҳаёти учун экстремал вазиятда таомнинг тўйимлилиги ва камҳарж тайёрланиши муҳим аҳамиятга эга бўлади. Иккинчи жаҳон уруши йиллари ҳам бундан истисно бўлмади.

Иккинчи жаҳон урушидан олдинги йилларда Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги асосан пахта етиштиришга ихтисослашган бўлиб, аҳоли истеъмолдаги қатор озиқ-овқат маҳсулотлари собиқ Иттифоқнинг бошқа ҳудудларидан келтирилди, масалан, дон маҳсулотлари асосан Россия ва Украинадан олиб келинган. Уруш бошлангач, республикага ўзга ҳудудлардан дон ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотларини келтириш тўхтаб қолди.

Ўзбекистон аҳолисининг Иттифоқ ғарбидан эвакуация қилинганлар ҳисобига ортиши озиқ-овқат маҳсулотларига бўлган талабни оширди ва таъминот масаласини янада мураккаблаштирди. 1941 йилга қадар Ўзбекистонда 6,5 миллион аҳоли истиқомат қилган бўлса, 5 ой ичида эвакуация қилинганлар ҳисобига таъминот 10 фоизга кўпайди. Бу ҳолат таъминот режаларини қайта қўриб чиқишни ва мавжуд захиралар миқдорини кўпайтиришни талаб қилар эди.

Ўзбекистон аҳолисининг дон маҳсулотларига талабини қондириш учун экстенсив хўжалик юритиш усулларини танлади. Республика бўйича ғалла етиштиришга мўлжалланган ер майдонлари кўпайтирилди. Масалан, Андижон вилоятида ғаллага ажратилган ер майдони 1941 йилда 2375 гектар бўлган бўлса, 1942 йилда 38146 гектарга етди, яъни 16 баробар ошди. Бундан ташқари, сабзавот-поллиз экинлари учун ер майдонлари ҳам кенгайтирилиб, пахта учун ажратилган ерлар камайтирилди. Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Советининг 1942 йил 15 апрелдаги 571-сонли қарори билан озиқ-овқат экинларини экиш учун республика қолхозларига қўшимча 147,9 минг гектар (шундан 122,6 минг гектар ғалла ва дуқакли экинларга, 14,8 минг гектар шолига, 9,1 минг гектар зиғирга) ажратилди.

Уруш йилларида пахта ялли ҳосилининг камайиши аҳолини озиқ-овқат билан таъминлашни яхшилади, деган фикрга келиш нотўғри бўлади. Чунки пахта чигитидан ўсимлик ёғи олинади. Пахта ялли ҳосилининг камайиши, ўз навбатида, республикада ўсимлик ёғи ишлаб чиқариш ҳажмининг озаёиб кетишига олиб келди. 1941 йилда республикада 123,4 минг тонна ўсимлик ёғи ишлаб чиқарилган эди. 1942 йили эса ўсимлик ёғи ишлаб чиқариш 85 минг тоннагача пасайди.

Маълумки, қайта ишланган пахта чигитидан чорва моллари учун тўйимли озуқа олиш мумкин. Пахта ялли ҳосилининг камайиши чорвачиликни озуқа билан таъминлашга салбий таъсир кўрсатди.

Юқорида қайд этилган услубда Ўзбекистон аҳолиси уруш йиллари танқис бўлган нон

Иккинчи жаҳон уруши тарихи неча ўн йиллардан бери катта қизиқиш билан ўрганиб келинаётганига қарамай, фронт ортидаги ҳаёт ва аҳолини озиқ-овқат билан таъминлаш мавзусига етарлича эътибор берилмаган. Бу даврда совет аскарларининг озиқ-овқат таъминоти ва уларнинг рационага бағишланган кўплаб тадқиқотлар олиб борилган. Бироқ, фронт ортидаги аҳолининг овқатланишига оид манбалар анча кам. Уруш йилларида Совет Иттифоқининг шаҳарлари аҳолисини озиқ-овқат билан таъминлаш ҳудудларга кўра турлича бўлган. Мамлакатнинг Европа қисмидан эвакуация қилинган юз минглаб аҳолини қабул қилган Ўзбекистонда озиқ-овқат таъминоти тизими қандай ташкил этилгани тўғрисида маълумотлар жуда кам. Кўпчилик учун тарихнинг бу саҳифалари ёпиқлигича қолмоқда. «UzAnalytics» сайти муҳбири уруш йилларида Ўзбекистон аҳолисининг озиқ-овқат таъминоти ва овқатланиш рациона ҳақида тадқиқотлар олиб борган тарихчи олимлар билан суҳбатлашди.

ФРОНТ ОРТИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН

Иккинчи жаҳон уруши даврида аҳолининг озиқ-овқат таъминоти хусусида

СУРАТДА: Рассом Ҳикмат Раҳмоновнинг «Сен етими эмассан» картинаси, манба: art-blog.uz

ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари билан қониқарли даражада таъминланди. 1942 йилда 1941 йилга нисбатан умумий ғалла ҳосили 60 фоизга кўпайди. 1940-1943 йиллар давомида Ўзбекистонда ғалла ялли ҳосили 53 миллион пуддан 104 миллион пудга кўпайди, деярли 2 баробар. Республикада ғалла асосан Самарқанд, Қашқадарё ва Тошкент вилоятларида етиштирилди ва ғаллачиликда бугдой (52,3 фоиз) ва арпа етиштириш етакчи ўринларни эгаллади.

Ўзбекистонда озиқ-овқат муаммосини ҳал қилишда деҳқонлардан ташқари ишчи ва хизматчилар ҳам иштирок этди. Озиқ-овқат маҳсулотларида танқислиқни қисман ен-

гиллаштириш мақсадида корхона ва ташкилотларда ёрдамчи хўжаликлар ташкил этилиб, ўз ошоналарини мустақил равишда сабзавот-поллиз, гўшт ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашга ҳаракат қилишди.

Аҳолини озиқ-овқат билан таъминлаш мақсадида республикада ҳар бир халқ комиссарликлари қoшида алоҳида чорвачилик, балиқчилик ва поллизчилик хўжаликлари ташкил қилинди.

Уруш йилларида томорқа хўжалигида етиштирилган маҳсулотлар аҳолининг озиқ-овқат таъминотида муҳим аҳамият касб этди, баъзи оилавлар учун тирикчиликнинг ягона воситаси бўлиб қолди. 1945 йилда корхоналарда ишчи-хизматчилар истеъмолидаги 60 фоиз сабзавот ва 38 фоиз картошка томорқа хўжаликларида етиштирилган.

Шу билан бир қаторда, айрим ҳолларда томорқа хўжаликлари нотиғри ташкил этиш натижасида унинг иқтисодий фойдасидан кўра зарари кўп бўлган. Масалан, 1942 йилда Ўзбекистон Халқ Комиссарлигига қарашли тўқимачилик корхоналари қoшидаги томорқа хўжаликлари норентабел фаолияти туфайли 26 миллион сўм зарар кўрди.

Уруш йилларида нон ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари таъминоти масаласи билан бирга тақсимот масаласини ҳам унутмаслик керак. Ҳозирги давр бозор иқтисодиёти ва иқтисодий ривожланиш шароитида «озиқ-овқат тақсимоти» ва «карточка тизими» каби тушунчалар факат тарихий луғат ва китоблардан жой олди. Аммо яқин тарихимиз – собиқ Иттифоқ даврида озиқ-овқат, кийим-кечак ва саноат маҳсулотларининг етишмовчилиги одатий ҳолага айланган эди.

Озиқ-овқат маҳсулотларининг карточка тизими асосида тақсимланиши маълум маънода уруш даври учун зарур тадбир эди. Етиштирилган маҳсулотларнинг аксарият қисми фронтга жўнатилган. Ишчилар, хизматчилар ва уларнинг оила аъзолари 250-600 грамм миқдоридан кунлик нон билан таъминланган. Карточкаларда бошқа маҳсулотлар ҳам белгиланган бўлса-да, улар амалда ҳар доим ҳам бўлавермаган.

Иккинчи жаҳон уруши йиллари қанчалик қийин давр бўлмасин, Ўзбек халқи барча етишмовчиликларга бардош бериб, меҳнат қилиб, фронтни ҳамда ўзини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаб, ғалабага ўз ҳиссасини қўшди.

2014 йилда Ҳасан Бобононов Ўзбекистон Фанлар академияси Тарих институти томонидан ташкил қилинган «Озғаси тарих» лойиҳаси доирасида фронтorti факрилари орасида сўровнома ўтказди ва уларнинг баъзиларини эътиборингизга ҳавола қиламиз:

Раиса Салихова – (1929-2015), 1941-1945 йилларда Россиянинг Бошқирдистон Республикасида яшаган, Ўзбекистонга 1946 йилда кўчиб келган:

– Уруш бошланиши билан онам бизни Бувимникига, қишлоққа жўнатиб юборган. Қишлоғимиз Уфага яқин эди. Биз у ерда 1946 йилгача яшаганмиз. Қишлоғимизда ҳарбий завод жойлашган эди. Мен ўша заводда ишлаганман. Уруш вақтида завод бизни на пул ва на озиқ-овқат карточкаси билан таъминлаган. Биргина тушиликка ичида озгина картошкаси бор шўрва берилар эди. Бир марта заводдан картошка ва сабзи беришганини эслайман. У вақтларда биз умуман гўштиги овқатни кўрмаганмиз. Буеим картошка қуритиб, уни фронтга жўнатар, унинг оз қисмини ўзимизга ҳам олиб қоларди. Мен одатда уйимиз яқинидаги ўрмондан овқат учун ўт-ўлан териб келардим, сўнг уларни қайнатиб ер эдик. Совуқ жуда қаттиқ бўларди. Ҳатто шўрваимиз ҳам яхлеб қоларди. Биз шўрвани сундириб ердик.

1946 йилда Ўзбекистонга кўчиб келганмиз. Аҳвол ҳамон танг эди, бироқ Ўзбекистонда биз Россиядагидек очликни сезмаганмиз. Бу ерда мева-валар кўп, табиийки, биз Россияда мева емаганмиз. Ўзбеклар, умуман мусулмонлар жуда меҳмондўст халқ, кўни-қўшиллар бизни ташлаб қўйишмаган, доим бизга ёрдам беришарди.

Онам Ўзбекистонга кўчиб келишимиз билан фаррош бўлиб ишга кирди, онам эса консерва заводига ишга жойлашди. У заводдан қайтишда доим бир банка пovidло олиб қайтарди. Биз синглим билан унинг пovidло олиб келишини интиқ бўлиб кўтардик ва уни нонга суртиб ёйишни ёқтирардик.

Клавдия Хруц (қизлик фамилияси Блюм) (1928-2017), 1941-1945 йилларда Тошкент шаҳридаги «Шайх Шиблий» маҳалласида яшаган:

– Менинг ҳаётим ҳақида китоб ёзма бўлади. Мен 1928 йилда Саратовда туғилганман. Отам Урал ҳарбий округи артиллерия қўшинлари кўмондонларидан бири эди, уни «халқ душмани», онамни эса оила аъзоси сифатида қамоққа олишган. Бизни (болаларни) бутун Иттифоқ бўйича болалар уйларига тарқатиб юборишган. Мени Олтойдаги Камен шахрига жўнатишган, Барнаулга яқин жойлашган. Мен Каменда 3 йилча яшаганман. Онам Магаданга қамоқда эди. Онам холамага хат ёзиб, мени у ердан олиб кетишни илтимос қилган. Сўнг холам билан бирга онамнинг акасиникига – Тошкентга келганмиз.

Мен уруш йилларида «Красный Аксай» – ҳо-

сеҳрлаб қўйган эди. Заводда кейинчалик ёшларга текин тушлик ташкил қилишган. Тушликда, одатда, кепакдан атала қилиб беришар эди. Биз заводда 12 соат ишлар эдик. Жуда чарчар эдим. Ўйда доим холам мен учун тарелкада оқ лаваги олиб қўйганларни ёдимда. Холам болалар боғчасида ишлаб, уйга озгина оқ лаваги олиб келар эди. Баъзида шу ҳам бўлмасди. Боғчада болалар лаваги билан тирик қилишган.

Саиданвар Саидакбаров (1931-2016), 1941-1945 йилда Тошкент шаҳри, Юнусобод тумани, «Шайх Шиблий» маҳалласида яшаган:

– Уруш вақтлари пулдан кўра ноннинг қадри баян бўлган. Одамлар нарсасини пулдан кўра қилишгани, бошқа буюмга айлантирар эди. Айримлар бу каби савдо-сотиқдан анча-мунча бойиган. Онам ҳам соҳ-соҳида савдо қилардилар, бир марта бозорда картошкани нонга алмашганини кўрган эдим. Маҳсулотни пулга ҳам сотишарди, лекин нон қадри баян эди. Чунки, озиқ-овқат доим тақчил бўлган.

Отам ҳарбий эди. Гоҳида уйга бирон егулик олиб келиб турарди. Онам арпа кепакдан атала қилиб берар эдилар. Кўпчилик оилалар учун егулик топиш қийин масала бўлган. Карточкага арзимаган егулик бериларди. Заводда ишлаган кўп болали оилаларга ёғ ва турли ёрмалар ҳам ажратиларди. 84-заводда ишлаганларнинг карточкасига нисбатан кўпроқ егулик олиш мумкин эди. Аммо, карточкага нон олиш ҳам қийин кечарди. Шивлиа нон олгани чиқардик. Нонга кўпинча катта навабат бўларди. Карточкага олинган маҳсулотларга қорин тўй-ғазиб бўлмасди. Бироқ, чидоганимиз, кўнканамиз. Кейинроқ Олой бозорига тижорат нон дўкони очилган. У ерда нон қимматроқ бўлган. Карточкаси йўқлар ўша тижорат дўконидан нон олишарди. Тижорат дўконидан ҳам доим нонга навабат бўларди. Баъзида навабтодагилар уришиб кетишарди. Ўша вақтлар нон шунчалар азиз бўлган.

Марианна Камп,
АҚШнинг Индиана университети
Евроосиё тадқиқотлари маркази
доценти, Совет давридаги Марказий
Осиё тарихи бўйича мутахассис

Ўзбекистоннинг 7 та вилоятида ёйиб борган сўровларимиз коллективлаштириш мавзусини деярли пучга чиқарди. Респондентлар 1933 йилги очарчиликлар ва ўша вақтларда нима билан озиқланганини ёлға олди. Бироқ, айрим респондентлар ҳақиқий очликни иккинчи жаҳон уруши даврида ҳис этганини айтишди.

Бу икки очарчилик даври бир-биридан тубдан фарқ қилади.

1933 йилдаги очарчилик қолхоз ва якка деҳқон хўжаликлари бугдой етиштирган жойларда кучли бўлган. Коллективлаштириш оқибатида очарчилик юзага келди. Боз устига, ўша йили қишда қурғоқчилик бошланиб, 1933 йилнинг баҳорида қадар давом этди. Турли вилоятлардаги респондентлар бугдой шунчаки қуриб кетганини хотирлашди. Шунингдек, айнан 1933 йилда бутун Совет Иттифоқи бўйлаб очарчилик юзага келган ва Ўзбекистонга юбориш учун нон бўлмаган ёки тақчил эди. Одамлар топган нарсаси билан озиқланишга мажбур бўлган. Баъзи жойларда буханка нон ёки картошка тарқатилган. Респондентларнинг айтишича, ўзбек деҳқонлари ўзларига бегона бўлган бу икки маҳсулотни илк бор ўша даврда татиб кўришган.

Уруш йилларидаги очарчилик эса узоқ вақт давом этгани билан ҳам фарқланади. Респондентлар маҳсулотларнинг аксарият қисми фронтга жўнатилганини айтишди. Шаҳарларда озиқ-овқат тақчил бўлган. Боз устига, шаҳар-

СУРАТДА: Деҳқонлар тушлик вақтида, 1930-йиллар, Макс Пенсон фотоси, maxpenson.com

зирги «Ўзбексельмаш» заводига ишга кирдим. Биз ҳазил қилиб заводни «Голодный Аксай» дердик, чунки у ерда жуда ориқ одамлар ишлашарди. Заводда карточкага бизни лаваги, макорон ва ҳатто тошбақа билан боқилган. Тошбақаларни вагонлаб олиб келишганини эслайман. Баъзи ёшлар картошкани сотишарди, сўнг оч қолиб, тушлик қолдиқларини йиғиб юришар эди. Карточканинг пулига кийим-кечак ёки бошқа бирор нарса сотиб олишарди. Дугонам карточкасидаги 800 грамм кунлик нонининг ярмини менга берарди, мен эса унга нон пулининг ярмини берардим. Ўзим ҳам бир неча марта карточкамни сотанман. Биздан карточкани бир қари киши сотиб олгани ёдимда. Баъзан ёш йигитлар ҳам сотиб олишган эди. Ким билсин, балки улар уни қимматроққа сотишгандир. Карточка пулига кўпинча туршак сотиб олардим. Мен туршакнинг ширин таъминини ёқтирардим.

Карточкадан ташқари, заводда бизга 200 рубль маош ҳам беришар эди. Маошимга дўкондан холава сотиб олардим, чунки холава мени

Таҳририят тарихчи
олимлар – Ҳасан Бобононов
ва Марианна Кампга
мазкур интервью учун
ўз миннатдорчилигини
билдиради.

Манба: uzanalytics.com

1941-1945 йилларда Ўзбекистонда етиштирилган қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ҳажми

Карточка нормалари ҳақида маълумотлар

	Нон		Кондитер маҳсулотлари ва шакар	
	1-категория	2-категория	1-категория	2-категория
Ишчилар	800 гр.	800 гр.	800 гр.	600 гр.
Хизматчилар	500 гр.	400 гр.	600 гр.	600 гр.
Боқувчисини йўқотганлар	400 гр.	400 гр.	400 гр.	400 гр.
12 ёшгача бўлган болалар	400 гр.	400 гр.	600 гр.	400 гр.

Абдусоид
КҲЧИМОВ

Саховат

Фазилатларки боғ эрса, сахий бўғбон саховатдир,
Магарки тоғ эса, осмон ўпар уммон саховатдир.

Жаме меҳр-у муруватни десанг ганжинаи қарвон,
Муборак мулки қарвона соҳиб сарбон саховатдир.

Саховат нелигин билмас фақат бефикрат жондорлар,
Беҳимматларга чўнг армон, қўхи афғон саховатдир.

Саховатсиз юракларни чаман битмас дарахт дерлар,
Аларга ўз хатосин англатур имкон саховатдир.

Ғариблардин хабар олмақ, демишлар, тенг эрур ҳажга,
Ки, ҳар муъмин муслмонга шариф унвон саховатдир.

Саховатсиз кишиларга сира очмас эшик жаннат,
Ҳоло, ҳар икки дунё жаннати ризвон саховатдир.

Тилинг тий, тил суяксиздир, саховат миннати шонмас,
Дилингда то абад шоҳистайи пинҳон саховатдир.

Магарки, то тирикдирсан, магарки танда бор жонинг,
Саховат қил, тирик жона, нури ймон саховатдир.

27.04.2020 йил.

Сабрдандир

Ҳаёт боғин обод этмоқ чидам, бардош сабрдандир,
Бу боғ поёнига етмоқ бетоқат, бесабрдандир.

Дегайлар, юз балоларга қилур ошно сабрсизлик,
Аларнинг оби-нур сойи, лой-у лойқа - жабрдандир.

Фалакни тўлдирур гулга, сабр – олтин, демиш ҳикмат,
Сабрсизнинг борар жойи, захи сандон - қабрдандир.

Шамолдек шоҳқалоқларда ҳаловат йўқ шамол мисли,
Шамолдек топмағай ором, на ўрдандир, на қирдандир.

Бешиқ – тобут аросинда синовсиз бир нафас йўқдир,
Синовлардин омон ўтмоқ саҳиҳ сабру кабирдандир.

Сабр гоҳо оёғимга кишан бўлди, демишлар бор,
Аё, ул кишиким, бахтин сомон янглиғ совургандир.

Ҳабибдир ул, табибдир ул. Жаҳлат зарбига қалқон,
Қаноат қилмаганларни аламларда қовургандир.

Ҳамиша саждалар қилгин сабр-бардошга, эй кўнгил,
Ўшанда муҳташам иқбол санга дўсту қабрдандир.

19.04.2020 йил.

Менинг боғим

Ер-у осмон аро жаннатмакон бўстон, менинг боғим,
Рўйи раҳион, малак султон, соҳиб даврон, менинг боғим.

Бу гулшанда ўрин йўқдир заҳаролуд алафларга,
Суманбар гул, салафларга сўлим ошён, менинг боғим.

Чамандин соҳиру сарвар, саросар қумри, булбуллар,
Аларга салсоби илҳом, зариф дoston, менинг боғим.

Тўмарис-у Широқ, Темур, Бобур, Лутфий, Навоийдек
Жаҳонгирлар, даҳларга суюқ кўрғон, менинг боғим.

Висол ҳажрида ёнмишлар самовий хурлиқлар ҳам,
Самовий хурлиқларга моҳи тобон, менинг боғим.

Табассум қилса райҳонлар, фалакни тутгай ларзонлар,
Кима сайҳон, кима армон, кима даврон, менинг боғим.

Суви зар, тупроғи гавҳар, афиф ҳар майса, япроғи,
Муаззам Кавкабистонда ёруғ чўлпон, менинг боғим.

Қуёш, ойни қилиб сархуш, сеҳрлаб жумлаю жонни,
Яратгандин санавбарваш самин эҳсон, менинг боғим.

Маворуннаҳр гоҳи, гаҳи Турон-у Туркистон,
Жаҳона жавҳари дoston, Ўзбекистон, менинг боғим.

22.04.2020 йил.

Раҳмат, мағфират... ва нур ойи

Эзгу ва хайрли амалларга интилиш – инсон фитратида азалдан бор бўлган ҳолат. Шу боис бўлса керак, бирор савобли ишни қилсак, кўнглимиз ҳузур топади, хотиржам бўламиз. Бирор ёмонликни қилиб қўйсак, кўнглимиз хижил бўлади, сиртимизга чиқармасак-да, ичимизда пушаймон бўламиз, ўзимизни қийиймиз. Бу бежиз эмас, албатта. Бу – имоннинг аломати, виждонимиз поклигидан дарак.

Башариятга хос бўлган бу одат, яъни савоб амалларни кўп қилиш, ҳеч бўлмаса, ёмонликлардан тийилиш Рамазон ойида яққол намоён бўлади. Чунки бу шундай ойки, унда жаннат эшиклари очилиши, дўзах эшиклари ёпилиши, шайтонлар занжирбанд қилинишига доир ҳадислар бор.

Рўза ибодати ҳижратнинг иккинчи йили Рамазон ойида қуйдаги оят билан фарз қилинди: «Эй имон келтирганлар! Сизлардан олдинги (уммат)ларга фарз қилинган каби сизларга ҳам рўза тутиш фарз қилинди, шояд (у сабабли) тақволи бўлсангиз. Саноқли кунларда...» (Бақара сураси, 183-184-оятлар).

Ояти қаримада: «Саноқли кунларда», деб марҳамат қилинди. Демак, Рамазон ойи ҳижрий-қамарий ҳисобда баъзан йигирма тўққиз, баъзан ўттиз кун бўлиши мумкин. Бир йилда уч юз эллик тўрт кун ичда фақат йигирма тўққиз ёки ўттиз кунгунга рўзани адо этиш Аллоҳнинг бизларга бўлган марҳаматидир.

Аллоҳ бизга хоҳлаган нарсаларнинг бари осондир. Агар бир ой эмас икки ой, уч ой, ҳатто олти ой рўза тутишни фарз қилганда эди, албатта, биз мўминлар уни сўзсиз адо этган, лекин

машаққатга қолган бўлар эдик. Имом домлаларнинг бот-бот такорлайвериши туфайли бугун Рамазон сўзига қўшиб «ойлар султони», деган ибора ҳам ишлатилган бўлди. Ҳўш, нима учун бошқа ойларга эмас, айнан Рамазонга ойлар султони дейилади?

Аввало, Қуръони Каримда номи очик зикр этилган ой фақат Рамазон ойидир: «Рамазон ойи – одамлар учун ҳидоят (манбаи) ва тўғри йўл ҳамда ажрим этувчи ҳужжатлардан иборат Қуръон нозил қилинган ойдир» (Бақара сураси, 185-оят).

Қуръони карим шу ойда нозил қилинган, минг ойдан хайрли кеча ҳам айнан шу ойдидир: «Қадр кечаси минг ойдан яхшироқдир» (Қадр сураси, 3-оят).

Бу ойда инсонларга рўза тутиш фарз қилинган: «Эй имон келтирганлар! Сизлардан олдинги (уммат)ларга фарз қилинган каби сизларга ҳам рўза тутиш фарз қилинди, шояд (у сабаб) тақволи бўлсангиз» (Бақара сураси, 183-оят).

Илоҳий китобларнинг барчаси Рамазон ойида туширилгани бу ойнинг фазили буюклигига далилдор. Восила ибн Асқа розияллоху

анху ривоят қилади: «Расулуллоҳ алайҳиссалом: «Иброҳим алайҳиссаломга саҳифалар Рамазоннинг биринчи кечасида нозил қилинди, Таоврот Рамазоннинг олтинчи кечасида, Инжил Рамазоннинг ўн учинчи кечасида, Фурқон (Қуръони Карим) эса Рамазоннинг йигирма тўртинчи кечасида нозил қилинди», дедилар» (Имом Аҳмад ривояти).

Ҳадисларда ҳам рўзага тарғиб қилинган: «Ким Рамазон ойи рўзасини савобига ишонган ҳолда, иҳлос билан тутса, ўтган барча гуноҳлари кечирилади» (Имом Бухорий ривояти); «Агар умматим Рамазон фазилати ва ундаги муқофотлар қўлини билганларида эди, йўл бўйи Рамазон бўлишини орзу қилар эди».

Рўза Одам алайҳиссалом давридан бери тутилади. Аввалги умматлар ҳам рўза тутган. Масалан, Довуд алайҳиссалом бир кун рўза тутар, бир кун тутмас эди. Бунинг энг фазилатли рўза эканини Пайғамбар солаллоху алайҳи ва саллам билдирганлар.

Абдуллоҳ ибн Амр розияллоху анху ривоят қилади: «Расулуллоҳ солаллоху алайҳи ва саллам менга: «Аллоҳқа энг маҳбуб рўза Довуд алайҳиссалом рўзасидир. У бир кун рўза тутиб, бир кун тутмас эди», дедилар» (Имом Бухорий ривояти).

Рўза – тенги йўқ ибодат. Бу ойнинг маънавий фойдаларини ҳаммамиз яхши биламиз. Шу билан бирга, бу ой соғлиқ жиҳатидан ҳам жуда фойдали эканини замонавий табибят исботлади. Рўза иммунитетни мустаҳкамлаб, тугунлар фаолиятини яхшилайдиган, иммунитетни

Рамазон тўхфалари

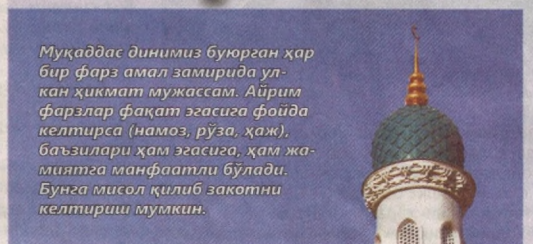
Абдуқаҳҳор ЮНУСОВ,
Тошкент шаҳар
бош имом-хатиби
ўринбосари

мини ҳимоялашда иштирок этувчи ҳужайралар сонини кўпайтиради. Рўза ортиқча вазн ва унинг асоратлари олдини олади.

Шунингдек, рўза туфайли тўқималар ва ҳужайраларда заҳарли моддалар тўпланишининг олди олинар экан. Рўза сабабли ошқозон-ичак касалликлари бартараф этилар, ҳазм фаолияти яхшиланар экан. Буларнинг барчаси анча йиллар аввал башорат қилинган «XXI асрда дунёнинг энг кучли табиблари рўзатидан муслмонларнинг рўзаси жой олади», деган сўзнинг амалдаги инъикосидир.

Хуллас, уламоларимиз арабча бўлган «рамазон» сўзидан ҳарфларни шарҳлай туриб: «р» ҳарфи раҳмат; «м» ҳарфи мағфират; «з» ҳарфи (замон) жаннат кафолати; «о» ҳарфи дўзахдан омонда бўлиш; «н» ҳарфи мағфиратли ва ҳалим Зот бўлган Аллоҳ таоло томонидан бўладиган нур, деганлар. Дарҳақиқат, шундай.

Бойликка барака кирилтадиган ибодат

Муқаддас динимиз буюрган ҳар бир фарз амал замирида улкан ҳикмат мужжасам. Айрим фарзлар фақат эгасига фойда келтирса (намоз, рўза, ҳаж), баъзилари ҳам эгасига, ҳам жамиятга манфаатли бўлади. Бунга мисол қилиб закатни келтириш мумкин.

«Намозни баркамол ўқингиз, закат берингиз ва руқуъ қилувчилар руқуъ қилингиз (намоз ўқингиз)» (Бақара сураси, 43-оят); «Ҳолбуки, улар фақат ягона Аллоҳқа, Ўзингизнинг динини (ширдан) холис қилган, тўғри йўлдан оғмаган ҳолларида ибодат қилишга ва намозни баркамол адо этишга ҳамда закат беришга буюрилган эдилар. Мана шу тўғри (ҳаққоний) йўлдир» (Бойиона сураси, 5-оят).

Аллоҳ таоло Каломи мажидида намоз билан закатни ёнма-ён зикр қилиши бежиз эмас. Чунки намоз – Аллоҳ таоланинг ҳақи бўлса, закат банданинг ҳақидир. Шу боис, бу иккисига риоя қилиш орқали Аллоҳнинг буйруғига итоат этган бўламиз. Намоз – баданий ибодат, закат эса – молиявий ибодат.

Уч нарсани билан мукаммал бўлади. Биринчиси, намоз ўқиби, иккинчи бўла туриб, закат бермаса, гуноҳкор бўлади. Бежиз Аллоҳ таоло: «Намозни баркамол ўқингиз, закат берингиз» (Бақара сураси, 34-оят) демади.

«Иккинчиси, олти қаримада: «Эй имон келтирганлар! Аллоҳқа ва Пайғамбарга ва ўзларингиздан (бўлимиш) бошлиқларга итоат этингиз» (Нисо сураси, 59-оят), деб марҳамат қилинган. Демак, Аллоҳқа итоат этиб, Пайғамбарга итоат этмасак, бошлиқларга, раҳбарларга бўйсинамас (яхшилик йўлида), Аллоҳ таоло итоат-ибодатларимизни қабул қилмайди.

Учинчиси, Аллоҳ таоло марҳамат қилади: «Сен Менга ва ота-нанга шукр қилгин!» (Луқмон сураси, 14-оят). Демак, ким Аллоҳқа шукр қилиб, ота-онасига раҳмат айтмаса, уларнинг қадрига етмаса, Аллоҳ таоло унинг шукрини қабул қилмайди.

Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоху анхундан ривоят қилинган ҳадиси шарифда Расулуллоҳ солаллоху алайҳи ва саллам айтдилар: «Молларингизни закат билан ҳимоялангиз! Беморларингизни садақа билан даволангиз! Дуо билан балолардан йи-

роқ бўлинглар!» (Имом Табароний ривояти).

Ушбу ҳадиси шарифни бугунги кун нуқтаи назаридан таҳлил қилсак. Хабаримиз бор, Президентимиз ташаббуслари билан умумхалқ ҳаракати айланиб «Саховат ва кўмак» тадбирлари айни пайтда кенг қулоқ ёймоқда. Бундан кам таъминланган, буювчинини йўқотган оқиллар, эҳтиёжманд фуқаролар жуда хурсанд бўлишпти.

Ҳар бир эзгу ишга ҳар доим шай бўлган Ўзбекистон муслмонлари идораси ва Идоранинг вилоятлардаги вакилликлари томонидан қурбончилик сўйилиб, ўзгалар қарамонига муҳтож кишиларга тарқатилди. Шунингдек, «Саховат ва кўмак» умумхалқ ҳаракати доирасида қўлаб хайрли ишлар амалга оширилади.

Машойихларнинг айтишларича, тўрт нарса тўрт нарсатга боғлиқ экан: 1) ким молдан закат бермаса, Аллоҳ таоло унинг касбига барака ато этмайди; 2) ким ушр бермаса, Аллоҳ таоло унга оғият бермайди; 4) ким дуо қилмаса, Аллоҳ таоло уни ижобат қилмайди.

Шу ўринда ҳақли савол туғилади: закат қилмаларми фараз? Ўзбекистон муслмонлари идораси ҳар йилги закат нисобини 20 миқдот тилла нисобига кўра ҳисоблаб, эълон қилади. 20 миқдот тилло ҳозирги кунда 85 грамм тилла тенг экан. Демак, тилланинг нисоби 85 грамм бўлиб, шунча тилласи бор одамга закат фарз бўлади. Ёки 85 грамм тилланинг қийматига тенг маблағи, махсулоти бор одамга унинг зақоти фарз бўлади. Қумушнинг ҳам нисоби бўлиб, илгари 200 дирҳам бўлган. Ҳозир ҳисоб бўйича 200 дирҳам қумуш 595 граммга тенг.

Бу йилги, яъни 2020 йили учун закат нисоби 21 250 000 сўм деб белгиланди. Ушбу қийматнинг қирқдан бири, яъни закат учун чиқариладиган қисм 531 250 сўмга тенг. Шунга кўра, зарурий эҳтиёждан ташқари бир йил давомини 21 250 000 сўмдан ортиқ маблағга эга бўлган муслмон киши жами маблағининг қирқдан бирини ҳақдорларга бериши фарздир.

Закот берадиган кишиларни билиб олдик. Энди закат олишга ҳақдорлар ҳақида ҳам тўхталсак.

Қуръони каримда: «Албатта, садақаларни фақат фақирилар, мискинлар, унда (садақа ишида) ишловчилар, диллари ошно қилинувчи (кофирлар), (пул тўлаб овоз этилувчи) қулар, қарадорларга ва Аллоҳ йўлидаги ҳақда йўловчиларга (мусофирга

бериш) Аллоҳ (томонидан) фарз (этилди). Аллоҳ билан ва ҳикматли Зотдир» (Тавба сураси, 60-оят) дейилади.

Ушбу ояти қаримада закат бериладиган саккиз тоифа баён қилинган:

1. Фақирилар – нисобга етмайдиган нарсаси бор киши;
2. Мискин – ҳеч нарсаси йўқ киши;
3. Садақа йиғувчи – атрофлардан зақотларни йиғиб, қучини, вақтини шунга сарф қиладиган кишилар. Шу хизматларига яраша йиғилган зақотдан маълум миқдорда уларга бериш мумкин;
4. Қалбларини Исломга мойил қилиш – баъзи қабилла бошлиқларига зақотдан улуш бериш. Пайғамбар алайҳиссалом вақтларида Ул Зот худди шундай қилганлар;
5. Бўйинларини қўлиқдан озод қилиш. Мукотаб қўлининг озод бўлиши учун берилади. Мукотаб: қўли йилини билан маълум миқдордаги маблағни тўлаш эвазига озод бўладиган қўл;
6. Қарздор киши. Гарданида катта қарзи бор, тўлашга маблағи йўқ киши;
7. Аллоҳ йўлидаги мўмин. Бунга Аллоҳ учин, унинг йўлида юрганлар қиради;
8. Йўловчи мусофирларга. Ўзга юртда юрган мусофир қиради. Агар ўз юртида кўпгина маблағи бўлса ҳам.

Мана шу юқоридаги саккиз тоифа ҳақдорлардан бирига ёки бир нечасига хоҳланганча закат берса бўлади.

Закотнинг фойдалари жуда кўп. Бу дунёда молни бало-офатлардан асрашнинг, бойликка барака киришини юқорида айтиб ўтдик. Охирадаги ажри эса илҳомимизга қараб ортиб бораверади.

Аллоҳ таоло Фирдавс жаннатига меросхўр бўладиган мўминларнинг сифатларини Мўминун сурасида баён қилиб, жумладан, «Улар зақотни адо қилувчилардир», деб марҳамат қилади.

Ҳадиси шарифда: «Сиз (эй мўминлар) Аллоҳдан Фирдавс жаннатини сўранг, чунки у – жаннатларнинг энг аълосидир», дейилган.

Илоҳо ўзларимизни ҳам, фарзанд-зурриётларимизни ҳам Меҳрибон Парвардигоримиз буюрган, жаноб Пайғамбаримиз салаллоху алайҳи ва саллам тавсия этган, ўтмишда ўтганларимизни руҳлари шод бўладиган, халқимиз хурсанд бўладиган, ота-оналаримиз рози бўладиган йўллардан юришимизни насиб этсин! Барча ибодатларимизни Ўз даргоҳида қабул қилсин!

МУАССИС:

ISSN 2010-6002 2007 йил 11 январда Ўзбекистон Республикасида ташкил этилган. 116-рақам билан рўйхатга олинган.

«Ishonch» ва «Ishonch-Доверие» газеталари тахрир хайъати:

Қудратилла РАФИҚОВ (тахрир хайъати раиси), Улуғбек ЖАЛМЕНОВ, Анвар АБДУМУХТОРОВ, Сайфулло АҲМЕДОВ, Акмал САИДОВ, Равшан БЕДИЛОВ, Қутлимурот СОБИРОВ, Суҳроб РАФИҚОВ, Шоқосим ШОИСЛОМОВ, Ҳамидулла ПИРИМУЛЛОВ, Нодира КАРИМОВА, Анвар ҚУЛМУРОДОВ, (Бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари), Темур МАМАЖОНОВ, (Бош муҳаррир ўринбосари – «Ishonch-Доверие» бўйича), Меҳридин ШУКУРОВ, (Масъул қотиб – «Ishonch»), Валентина МАРЦЕНЯК (Масъул қотиб – «Ishonch-Доверие»)

Бош муҳаррир
Ҳусан ЭРМАТОВ

Бўлимлар:
Касаба уюшмалари ҳаёти – (71) 256-64-69
Хуқуқ ва халқро ҳаёт – (71) 256-52-89
Миллий-маънавий қадриятлар ва спорт – (71) 256-82-79
Хатлар ва муҳбирлар билан ишлаш – (71) 256-85-43
Маркетинг ва обуна – (71) 256-87-73

www.ishonch.uz
сайти орқали Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармон ва қарорлари, энг сўнгги янгиликлар, таҳлилий, танқидий мақолалар, хабарларнинг тўлиқ матни билан танишишингиз мумкин.

Хўҳудлардаги муҳбирлар:
Қорақалпоғистон Республикаси – (+998-99) 889-90-22
Андижон вилояти – (+998-99) 889-90-23
Бухоро вилояти – (+998-99) 889-90-31
Жиззах вилояти – (+998-99) 889-90-34
Наманган вилояти – (+998-99) 889-90-02
Навоий вилояти – (+998-99) 889-90-28
Тошкент вилояти – (+998-99) 889-90-44
Самарқанд вилояти – (+998-99) 889-90-26
Сирдарё вилояти – (+998-99) 889-90-55
Сурхондарё вилояти – (+998-99) 889-90-32
Фарғона вилояти – (+998-99) 889-90-24
Хоразм вилояти – (+998-99) 889-90-01
Қашқадарё вилояти – (+998-99) 889-90-27

«Ishonch»дан олинган маълумотларда манба сифатида газета номи кўрсатилиши шарт.

Муаллифлар фикри тахрират нуқтаи назаридан фарқлангани мумкин.

Навбатчи муҳаррирлар:
А.Абдурахмонов,
Ж.Наханов
Мусаххачлар:
3. Холмұхаммедова,
Д. Орипов
Саҳифабоши:
Х. Абдулмаликов

Бошишга топшириш вақти – 22:00
Топшириш – 01:35

Газета офсет усулида,
А-2 форматда босилди.
Ҳафти 4 босма табоқ.
Буюртма Г – 517.
30062 нускада босилди.
Нашр қилган: 133

1 2 3 4 5 6

Манзилимиз:
100165, Тошкент шаҳри,
Бухоро кўчаси, 24-уй.
E-mail: xatlar@ishonch-doverie.uz

Газета ҳафтанинг сешанба, пайшанба ва шанба кунлари чиқади.
Газета «Ishonch»нинг компьютер марказида терилди ва саҳифаланди.

«Shaq» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида chop этилди.

Юртимизда:
Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Тахрират хизмати:
2021 0000 0004 3052 7001,
АТИБ «Ipoteka bank»
Ишновоб филиали,
Банк коди: 00959,
СТІР: 201133889,
ОКД: 58130